

Academia Bârlădeană

Anul XXV, 4(77), Trimestrul 4, 2019

Revistă editată de
Societatea literar-culturală
Academia Bârlădeană

Președinte de onoare:
C. D. Zeletin
Președinte: Elena Monu

2019: Anul Vlahuță la Academia Bârlădeană

Bustul lui Alexandru Vlahuță se înalță, din anul 1958, pe un soclu monumental, ridicat pe locul casei natale a scriitorului din satul Pleșești, județul Tutova, astăzi Alexandru Vlahuță, județul Vaslui.

În acest noiembrie comemorativ, au trecut prin fața lui admiratorii operei poetului, într-un gest de pietate.

CUPRINS

• 2019: Anul Vlahuță:

I. L. CARAGIALE, <i>Scrisoare către A. Vlahuță</i>	3
Ion BUZDUGAN, <i>Scrisoare către G. Tutoveanu</i>	5
C. D. ZELETIN, Elena POPOIU, <i>O raritate bibliofilă</i>	6
Victor EFTIMIU, <i>Alexandru Vlahuță</i>	7
Valeriu RÂPEANU, <i>Alexandru Vlahuță, unul din scriitorii reprezentativi ai poporului român</i>	9
C. D. ZELETIN, <i>...Împrospătând aducerea aminte</i>	11
Simion BOGDĂNESCU, <i>Poezia vlahuțiană, azi</i>	12
<i>Caseta gândurilor gnomice: Alexandru Vlahuță</i>	14
Theodor CODREANU, <i>Eminescianismul lui Alexandru Vlahuță</i>	15
Valeriu STANCU, <i>Un om al epocii sale</i>	18

Ioan DĂNILĂ, <i>La icoana lui Alexandru Vlahuță</i>	19
Serghei COLOȘENCO, <i>Alexandru Vlahuță</i>	20
• Gheorghe GHERGHE, <i>Bisericile din Bârlad văzute de călători străini</i>	21
• Nicu APOSTOL, <i>Învățătorului nostru</i>	22
• <i>Cronică de carte</i> Horațiu STAMATIN, <i>Simion Bogdănescu: Interior de legendă</i>	24
Elena POPOIU, <i>Emotive pietre de prund, Cărțile</i>	25
• <i>Proză: Teodor OANCĂ, Cuiul lui Pepelea</i>	29
• <i>Autograf tardiv: Elisabeta Isanos</i>	27
• <i>Poezii de Luminița COJOACĂ, Valentina-Zamfira PAGU, Iulian BOSTAN</i>	

VIAȚA ACADEMIEI

Sâmbătă, 28 septembrie 2019, ora 11, la sediul Societății, s-a desfășurat prima noastră reuniune de toamnă. În ciclul „Case istorice din Bârlad”, Elena Monu a vorbit despre Casa Palade/Pallady, imobil ce ar fi devenit monument istoric dacă ar fi scăpat distrugerii centrului istoric al orașului din deceniile 7 și 8 ale secolului trecut. Construită de familia Pallady-Susanu, în stil neoclasic, pe la mijlocul secolului al XIX-lea, a fost unul dintre saloanele aristocrației bârlădene care lua parte la reuniuni artistice. Astfel, la invitația Nataliei Pallady-Susanu (1848–1901), aici au concertat ilustra ei prietenă, Princesa Elena Bibescu, dar și vara mării pianiste, Iosefina Sturdza, unica fiică a lui Costachi Negri, reprezentant de frunte al generației pașoptiste. În partea a doua a reuniunii s-a lansat nr. 3(76) al revistei „Academia Bârlădeană”, plasat, ca și precedentele două numere din acest an, sub genericul: *2019. Anul Vlahuță la Academia Bârlădeană*. Din cuprinsul revistei, Elena Popoiu semnalează cele două grupaje omagiale – Alexandru Vlahuță și Cezar Ivănescu – și evocarea, la 70 de ani de la plecarea la cele veșnice, a celei din urmă descendente a ramurii Costachi Epureanu, poeta și prozatoarea Magdalena Ecsarhu.

Sâmbătă, 5 octombrie 2019, în organizarea Asociației culturale „Virgil Caraivan”, la Școala gimnazială din satul Șuletea, ce poartă numele cunoscutului publicist și scriitor, s-a desfășurat, în cadrul manifestării cu genericul „Anul omagial al satului românesc”, festivitatea de premiere a laureaților Concursului Național de literatură.

Președintele Asociației „Virgil Caraivan”, prof. Laurențiu Șoitu, și președintele Academiei Bârlădene, Elena Monu, oferind cărți.

Imagine din sala manifestării de la Șuletea: în rândul al doilea, Simion Bogdănescu și Elena Monu.

I.L. CARAGIALE, SCRISOARE CĂTRE A. VLAHUȚĂ

Caragiale – Delavrancea – Vlahuță: o prietenie legendară. Frăția scriitoricească de trei cea mai cunoscută din literatura română, a cărei iradiere înalță sufletul. Pentru că definește legătura dintre trei scriitori, toți trei mari, toți atașați neamului, toți cu venerație pentru valorile lui etice, toți făcându-și un ideal din rafinarea spiritului românesc.

Elaborată ca sub bătaia unei iluminări, scrisoarea lui I. L. Caragiale, datată 1894, pare, surprinzător, mai degrabă a lui...Vlahuță. Descoperim în ea prevalența vieții lăuntrice, sensibilitatea la problemele grave ale țării tratate cu ardoare, absența aproape completă a ironiei, a aluziei, a anamorfozelor care generează ceea ce este mai specific operei sale: humorul și bătaia de joc. Putem reconstitui ce-i scrisese Vlahuță ca prin prelevarea unui tipar: un Vlahuță istovit, trist, apăsător de o descurajare fără speranță. Ceea ce îl face pe Caragiale să i se adreseze cu vocabula *Frate*. Scrisoarea, în întregul ei, lasă impresia de asumare și dezvăluie o claviatură sufletească a dramaturgului mai vastă decât o arată îndeobște scrisul său.

Frate Vlahuță,

...De ce să ne facem spaimă și inimă rea degeaba? La noi nu e nici mai multă, nici mai puțină stricăciune decât în alte părți ale lumii, și nici chiar nu s-ar putea altfel. Calitățile și defectele omenești sunt pretutindeni aceleași; oamenii sunt peste tot oameni. Limbă, costume, obiceiuri, apucături intelectuale și morale, religiuni, precum și toate celelalte rezultate ale locului unde au trăit, ale împrejurărilor prin care au trecut, îi pot arăta ca și cum s-ar deosebi mult cei dintr-un loc de cei dintr-altul; ei însă, în fundul lor, pretutindeni și totdeauna sunt aceiași. Nu există pe pământ speță zoologică mai unitară decât a regelui creațiunii. Între un polinezian antropofag și cel mai rafinat european, altă deosebire hotărâtă nu există decât modul de a-și găti bucatele. Nici un neam de oameni nu-i mai bun sau mai rău, nici unul mai inteligent ori mai prost; unul e mai așa, altul, mai altminteră; dar, la urma urmelor, toți sunt la fel. Zi-le oameni și dă-le pace!

Așadar, să nu ne mai facem inimă rea și spaimă gândindu-ne că lumea românească ar fi mai stricată decât altele. Nu, hotărât; neamul acesta nu e un neam stricat, e numai nefăcut încă; nu e pân-acuma dospit cumsecade. E încă nelimepzit de mizeriile seculare sub care a mocnit cu junghetura frântă; încă nu crede în dreptate; încă nu poate scoate din sânul-i pe cine să-i poată comanda; încă nu știe de cine să asculte, fiindcă nu are deocamdată încredere în nimini... Fript cu lapte, suflă și-n brânză. N-a ajuns să cumpănească bine ceea ce i se pune împotriva; și astfel, încă nu înțelege că în mâna lui ar sta să-și îndrepteze soarta și să dispună apoi de-ntregul de ea – păcum e drept și păcum are să și fie odată. În fine, nu are încă destulă îndrăzneală să-și răfuiască socotelile cu „binevoitorii lui epitropi”. Dar, cu vremea, trebuie să vină și asta; trebuie să vină și înțelegerea fără de care nu poate fi o națiune sigură de avutul ei, nici de onoarea,

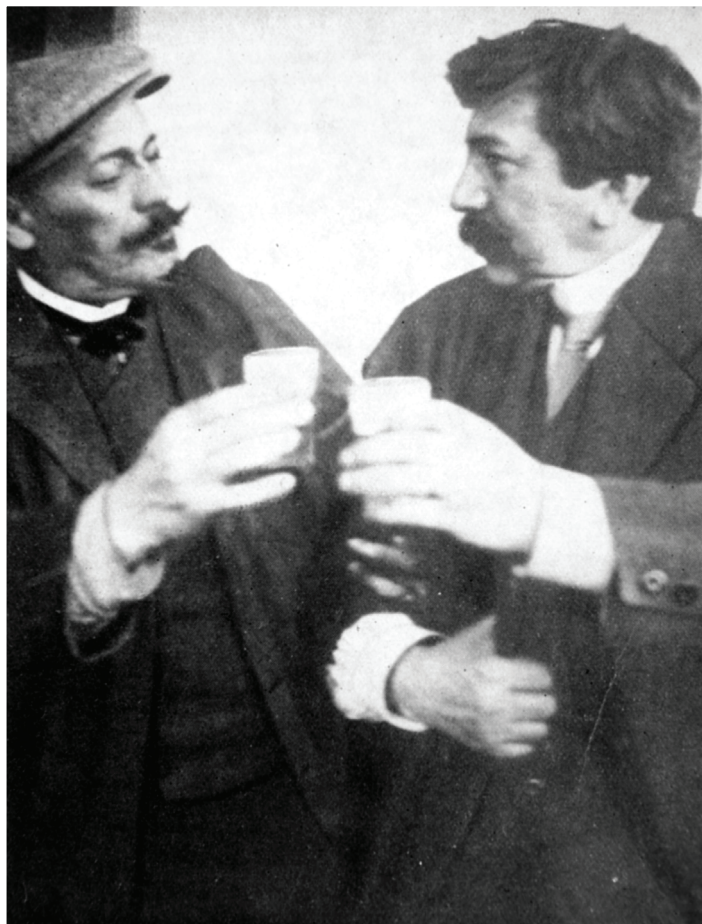
nici de viitorul ei.

Românii sunt astăzi un neam întreg de peste zece milioane de suflete, având una și aceeași limbă (nu ca s-o lăudăm noi), extraordinar de frumoasă și de ... grea; având un mod de gândire deosebit al lui, o comoară neprețuită de filosofie morală, de humor și de poezie – cu atât mai originală avuție cu cât este un amestec de moșteniri și de dobândiri antice, grecești, slave, orientale și altele, pecetluite toate cu netăgăduita lui nobilă pecetie romanică, latină, care-l arată bun și netăgăduit stăpân al lor. Din această stăpânire seculară a lui rezultă și puterea nebiruită de asimilare a acestui popor, ce încă d-abia pe departe începe a-și simți importanța în lumea europeană. Și de aceea este așa greu de-nțeles teama ce o au unii de „înstrăinarea neamului românesc”, „de alterarea spiritului național”, de... „pierderea românismului”!...

Să se piarză neamul românesc! Auzi dumneata!...

Să se stingă normal, să se topească încet-încet în apa lumii și a veacurilor, cum s-au stins și s-au topit fel de fel de neamuri, chiar dintre cele mai mari și mai vestite de pe pământ – da!... fiindcă, firește, nimic din câte sunt la vederea omului nu e nemuritor în lumea asta și fiindcă tot ce e pe pământ trebuie neapărat să aibă o viață mai scurtă ca a pământului; căci încă și cu el, ca și cu toate ale lui, trebuie să se isprăvească odată... Decât pân-ai mai va, mai avem de furcă, și mai va atâta și mai e atâta de tors, încât nu trebuie să ne doară de pe acum capul de gândul zilelor din urmă a micuței noastre planete... Ție-o poruncile înalte cât mai mult să plutească atârnată-n albastru între atâtea nenumărate lumini!

Dar să ne temem că are să se prăpădească, să se piarză, așa, de azi pe mâine, până nici nu s'a ridicat încă bine-n picioare, un neam de zece milioane!...De ce?... Fiindcă un Fănică oarecare, sec, n'are destul respect pentru antemergătorii progresului nostru cultural?... fiindcă un mușunache maimuțește apucăturile și tonul de *boulevardier parisien*?... fiindcă inteligențe tinere

Își risipesc zadarnic vremea în *a critica*, în loc să și-o întrebuințeze în *a face* mai bine decât au făcut aceia pe cari îi critică?... Tânăr, bătrân, face omul, individual, ce-i place și ce știe face... Ei, și? Aici nu e vorba de ce-i place unuia și altuia să facă; e vorba de ce poate face o lume întreagă... Și lumea își vede înainte de mersul ei; facă oricine ce-o pofti... Cine nu merge cu ea înainte și stă, cu gândul la sine – să-și facă în ceafă cărarea, să critice tot fără a face nimica, să țâfnească de necaz că alții au făcut ceva înainte-i ori că alții vor însemna ceva după dânsul

2019: *Anul Vlahuță*

– acela își crede ziua lui eternă; și, mâne, lumea o să fie departe de el înainte, și el o să se afle înapoi departe de ea. Ba, adesea, lumea trebuie să dea câțiva pași înapoi, ca să-și ia vânt spre a merge mai sigur înainte. Vai de cel ce n-a luat seama la mișcarea ei prudentă!... Se va găsi rătăcit, că s-a bizuit a merge de capul lui înainte fără socoteală.

Oamenii toți mor : unii, mai de timpuriu, alții, mai târzior... Da, toți mor; dar numai unii îmbătrânesc: aceia cari nu simt că lumea merge și că omul nu trebuie să se înțepenească-n călcâie pe loc, ci trebuie să se lase dus în pasul lumii. De aceea vedem atâția tineri bătrâni și atâția bătrâni tineri... atâția zdraveni și verzi până la chemarea de sus și atâția ofiliți și muceziți înainte de a fi legat rod...

...Să se prăpădească neamul românesc?

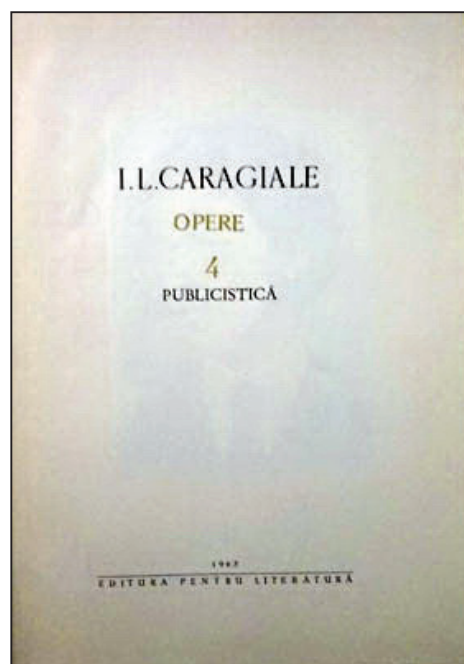
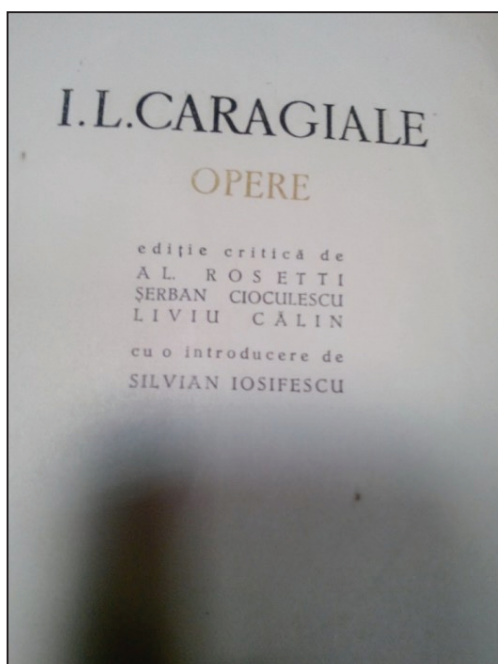
Dar întoarcă-se Oltul și Mureșul de-a-ndăratele cătră obârșia lor în creierii munților Cicului, neamul românesc, tot el, neam românesc va fi, lucrând cuminte, așteptând cu răbdare vremea când să dea și el culturii și civilizației europene concursul lui specific, pe cât va fi fost înzestrat pentru asta de Pronia cerească – fiindcă, oricum ne-om învărti și ne-om răsuci noi, oamenii, legile cari stăpânesc mersul omenirii tot în mâna Proniei cerești sunt și trebuie să rămână; căci a puterii acesteia nepătrunse de noi este și omenirea o arătare.

Fie dată în omenire parte cât mai frumoasă și neamului românesc!

Dumnezeu să te țină în sfânta lui pază!

Al tău vechi,
Caragiale

(I.L. Caragiale, *Scrisoare către Alexandru Vlahuță*, în *Opere*, vol IV. *Publicistica*, ediție critică de Al. Rosetti, Șerban Cioculescu, Liviu Călin, Editura pentru literatură, București, 1965, pp. 496-498.

ION BUZDUGAN: SCRISOARE CĂTRE G. TUTOVEANU

Legătura cu Academia Bârlădeană a poetului basarabean Ion Buzdugan (1887–1967), în anii războiului ofițer în armata rusă, este importantă pentru că arată sentimentul de Românie întregită pe care îl aveau românii de pretutindeni. Să reamintim aici că, în orarul făuririi României Mari, prima care s-a atașat Țării Mamă a fost Basarabia și că unirea ei s-a făcut spontan, nu prin războaie.

Semnata Nică Românaș, această scrisoare adresată poetului George Tutoveanu este emoționantă pentru că relatează prima întâlnire a poetului basarabean cu Alexandru Vlahuță, care, bolnav și apăsător de suferința țării, trăia cu durere restricția refugului.

Iași, 7. II. 1917

Dragă D-le Tutoveanu,

Cum am venit la Iași, poate o zi sau două, după ce mi-am aranjat treburile, m-am dus mai întâi la *maestrul Vlahuță* – să-l văd pe cel mai bun român și scriitor al României. L-am găsit la d-l Găvănescu. Jos, în antreul casei, am întâlnit pe-un mic cercetaș, pe care l-am întrebat unde locuiește Dl Vlahuță. Băiețașul, zâmbind, mă-ntrebă: „Ești român?” – „Sunt român basarabean, îi răspund, și „mi-i dor să-l văd pe Dl Vlahuță.” „Poftim, că ți-arăt eu” și mă ia de mână și amândoi ne suim pe scară, la al doilea etaj. Ne-am oprit în dreptul ușei din stânga și-mi spune: „Aicea-i Dl Vlahuță, băteți în ușă.” Eu cu sfială am bătut la ușă și atunci aud nu replica pe care-o aud de la cei mai mulți români intelectuali, nu ascuțitul și istețul „Intrați” franțuzesc, da, am auzit limpede și frumos(ul) cuvânt strămoșesc în moldoveneasca noastră: „Întră!” și atunci de-o dată mi-o trecut prin minte și inimă, ca un fior, gândul: „Iată-l adevăratul român – el îi!” Dar am băgat încă de samă că cuvântul „Întră!” a fost rostit foarte încet, ca un răsunet înfundat. Când am intrat, l-am găsit pe Dl Vlahuță în pat. Era bolnav de gripă. Era foarte obosit la față și numai ochii lui negri și plini de foc sclipeau ca doi cărbuni. Mai era la el un moșneguț foarte simpatic, cu niște ochi mari și vioi, dar nu știu cum îl cheamă, că degrabă s-a dus. Eu i-am dat scrisoarea Dvs. Dlui Vlahuță, care, după ce-o cetit-o, m-o-ntrebat ce mai faceți și cum o mai duceți Dv. în Bârlad. I-am spus că pân’acuma bine. S-a bucurat și m-a poftit când v-oi scrie să vă trimet și de la el salutările lui călduroase. Peste câteva minute a sosit și D-na Vlahuță, care lucrează la un spital de răniți. Nu m-am mirat de aceasta, dar nu știu cum m-o întristat... Cum? El, cel mai bun român și maestrul literaturii noastre, el, fala neamului nostru, rămâne singur în casă, bolnav în pat, zăcând pe moarte și, când îi arde gura de focul setei, poate n-are cine îi da macar o picătură de apă să-și stângă durerea și focul sufletului său ce arde. Și atunci n-am mai putut răbda și

i-am spus gândul ce mă bate. Dar el mi-o răspuns: „Las-o să se ducă să-i ajute pe acei ce-au suferit și sufăr și mai mult decât mine, că tare-s năcăjiți sarmanii băieți, flămânzi și arși și degerați, apărători ai Țării”. Și m-am gândit că el are dreptate, că trebui să se rupă de la patul bolnavului, cel mai bun om al ei, să se ducă să-i ajute, să-i spele, să-i hrănească, să le lege rănilor proaspete, dospite-n sânge, să mângâie sufletele înghețate, să încălzească inimile reci, încremenite de durere, ale apărătorilor Țării noastre scumpe, și atunci când vede aceasta el, și singur, parcă-i mai trece din durere.

Nu-i de vorbă că sunt și la noi multe femei, dar puține inimi, mulți oameni, dar puține suflete de erou, care să-și jertfească viața pentru aproapele său. Eu nu vorbesc despre țărani și țărancele noastre, care și-au arătat toată vitejia de eroi a străbunilor noștri și și-au pus ca jertfă tot sufletul pentru aproapele său, dar e vorba de majoritatea nepăsătorilor orășeni – sufletelor moarte de veacuri – și a umbrelor de oameni rătăcite pe căile vieții...

...Dar toată plata are și răsplată. Au văzut ochii străbunilor noștri zile și mai negre, și mai grele, și-au trecut ei printre primejdii și mai mari, și tot n-au pierit de pe fața pământului. Nu vom pieri nici noi! Vor trece zilele grele și prăpăstioase ale primejdiei, focului și durerii, va trece noaptea cu întunericul ei orb și grozav, și noi, și mai oțeliți, cu sufletele trecute prin focul luptei și al biruinței, vom vedea, cu ochii plini de lacrimile bucuriei, lumina soarelui luminos!

Vom întâlni noi Viitorul,/ Toți sub un cer și sub un soare,/ Măreața zi strălucitoare/ Și vom slăvi Mântuitorul/ Cu imn de binecuvântare: / Trăiască, Doamne,-n veci poporul/ Și România noastră Mare!

Așa o să fie!

[...]

Cu dragoste,

Nică Românaș

*Din volumul Ion Buzdugan, *Scrieri, I, Poezie. Publicistică. Corespondență*, ediție îngrijită de Mihai și Teodor Papuc, Editura Știința, Chișinău, 2014, pp. 436-438.

C. D. ZELETIN
ELENA POPOIU

O RARITATE BIBLIOFILĂ: V. VOICULESCU, AMINTIRI DESPRE VLAHUȚĂ

Academia Bârlădeană înțelege să încheie Anul Vlahuță cu publicarea, în ediție anastatică, a unei rarități bibliofile: opusculul biografic scris de Vasile Voiculescu în anul 1926/7, în memoria lui Alexandru Vlahuță, lucrare pe care o simțim ca având o subtilă valoare de omagiu adus maestrului. Nimic nu anunța atunci nici pe autorul capodoperei „Zahei orbul”, nici al nuvelor – pe care Tudor Vianu le așeza printre cele mai bune proze ale literaturii universale – nici al sonetelor shakespeariene, frapante până azi prin originalitate, surpriză și – s-o spunem – prin geniu: toate, atât de departe de influența lui Vlahuță așa cum se vede în primele lui scrieri. Medicul-poet a scris aceste pagini biografice din pietate și admirație față de scriitorul ajuns la Bârlad în împrejurările dramatice ale războiului. Devenit axul de foc al mănunchiului de tineri poeți grupați în jurul lui George Tutoveanu, prezența lui a sporit conștiința de sine și încrederea fragedei Academii Bârlădene, înființată în mai 1915, prestigiul scriitorului, devenit primul ei președinte de onoare, reflectându-se binefăcător asupra fiecăruia și asupra tuturor. *Meșterul*, cum îl numea Victor Ion Popa, Vlahuță era bătrânul înțelept al *satului de artiști*, așa cum îl priveau tinerii pe care-i adoptase cu afecțiune părintească și care-l înconjurau cu sfințenie.

E timpul și locul să menționăm, aducându-i mulțumirile noastre, că textul lui V. Voiculescu ne-a fost pus la dispoziție de istoricul și criticul Mircea Coloșenco, neobositul căutător în arhivele Bibliotecii Academiei, singurul loc unde se putea găsi cartea, de mărimea unei broșuri, apărută în Slobozia, la Institutul de Arte Grafice și Editură „Lumina Poporului”, când tocmai trecuseră șapte ani de la moartea lui Vlahuță. Întâmplarea de a fi apărut la Slobozia, neștiind din ce motiv, ne pare puțin curioasă... De atunci lucrarea a fost retipărită, mai întâi de regretata Roxana Sorescu, cercetător, istoric literar și profesor universitar, în masivul volum publicat la Editura Nemira, în 2006, conținând integral proza literară a lui V. Voiculescu. Amănunt important: volumul are pe copertă un portret desenat de Victor Ion Popa,

astfel că autorul cărții și cel al admirabilului desen rămân legați și în posteritate de Academia Bârlădeană. Eseul biografic dedicat lui Vlahuță a reapărut în vara acestui an în Iași, la Editura Timpul, în volumul „Alexandru Vlahuță. Primul și ultimul”, ediție îngrijită și prefăcută de scriitorul Mircea Platon.

Academia Bârlădeană a reunit, într-un mănunchi omagial, importante manifestări consacrate centenarului Vlahuță: toate cele patru numere pe 2019 ale revistei „Academia Bârlădeană”, un florilegiu de poezie, cartea de față, *Amintiri despre Vlahuță*, o dublă sesiune omagială, în zilele de 16-17 noiembrie, desfășurată în Bârlad și în satul natal al scriitorului, Pleșești, azi Alexandru Vlahuță. Pentru că Bârladul are îndatorirea sufletească a acestui important act de reparație, merit să sporească aducerea aminte a celui care, în momente de mare cumpănă ale întregii țării, a întărit inimile românilor. Dorim să revenim la dragostea de altădată, pe deplin îndreptățită, atât pentru om cât și pentru opera sa. Și să ne pătrundem de ideea că pentru manualele de școală numele lui Vlahuță este indispensabil.

Repetând actul de devoțiune vlahuțiană, la propunerea Academiei Bârlădene, Primăria și Consiliul local Bârlad au decis ca aleile principale ale Grădinii Publice să se numească: Ion Creangă, George Enescu, Alexandru Vlahuță. Astăzi, bârlădenii se pot opri în fața admirabilei statui a lui Vlahuță, pe alea care, începând cu acest noiembrie comemorativ, îi poartă numele.

VICTOR EFTIMIU

ALEXANDRU VLAHUȚĂ

După Caragiale, după Delavrancea și Coșbuc, iată-l și pe Vlahuță plecat de pe această vale a plângerilor și a trandafirilor

Căci dacă pentru cei mai mulți pământul este o vale a plângerii, pentru el era și o înflorire de roze. Avea trandafiri în suflet și lumina cu ei și-i risipea ca o cascadă blândă, ca o revărsare bogată de-a lungul patriarhalelor cerdacuri din pânzele lui Grigorescu.

Așa l-am cunoscut eu pe Vlahuță prin 1910, când locuia în Palatul funcționarilor publici de la Șosea. Și această amintire nu vreau s-o șterg din suflet căci e plină de seninătate.

În odăile luminoase și primitoare, înduioșate de surâsul blând al doamnei Vlahuță, maestrul trecea liniștit printre oaspeții săi, cu gesturi lente și armonioase, cu lumini de bunătate în privirea pătrunzătoare.

Era un colț de pace și de poezie casa lui Vlahuță. De la ferestrele înguste, din balconul împodobit cu mușcate, se vedeau, jos, copacii Șoselei Kiseleff, iar departe orizontul albastru. Și toate încăperile erau pline de lumina liniștită a depărtărilor.

O mare dragoste de viață, adânc înțeleasă și trăită calm se desprindea din toată făptura lui Vlahuță. Nimic brutal, nimic zgomotos, nimic dizarmonic.

Omul acesta avea ceva dintr-o altă epocă. Era potolit în gesturi și vorba lui era domoală, plină, totuși, de o sonoritate catifelată. O energie care nu îmbrăca niciodată forme violente, dar pe care o ghiceai în ochii sumbri, sub fruntea chinuită de gânduri, sub povara părului bogat și negru.

Știa să rămână poet în mijlocul înfrigurării contemporane și să trăiască pentru el și ai lui, cu lumea lui de visuri, căroră le dădea o așa de mare intensitate încât deveneau realizări:

– Sunt mulțumit... fiindcă sunt liber să contemplu peisajul până-n zare, cât vreau, de dimineată până seara... Și pe urmă, sunt bogat: în fiecare zi, am o zi întreagă, care este a mea... Fac ce vreau cu dânsa. O zi întreagă! A mea... De dimineată până seara... Nu mi-o poate lua nimeni... O zi întreagă...

*

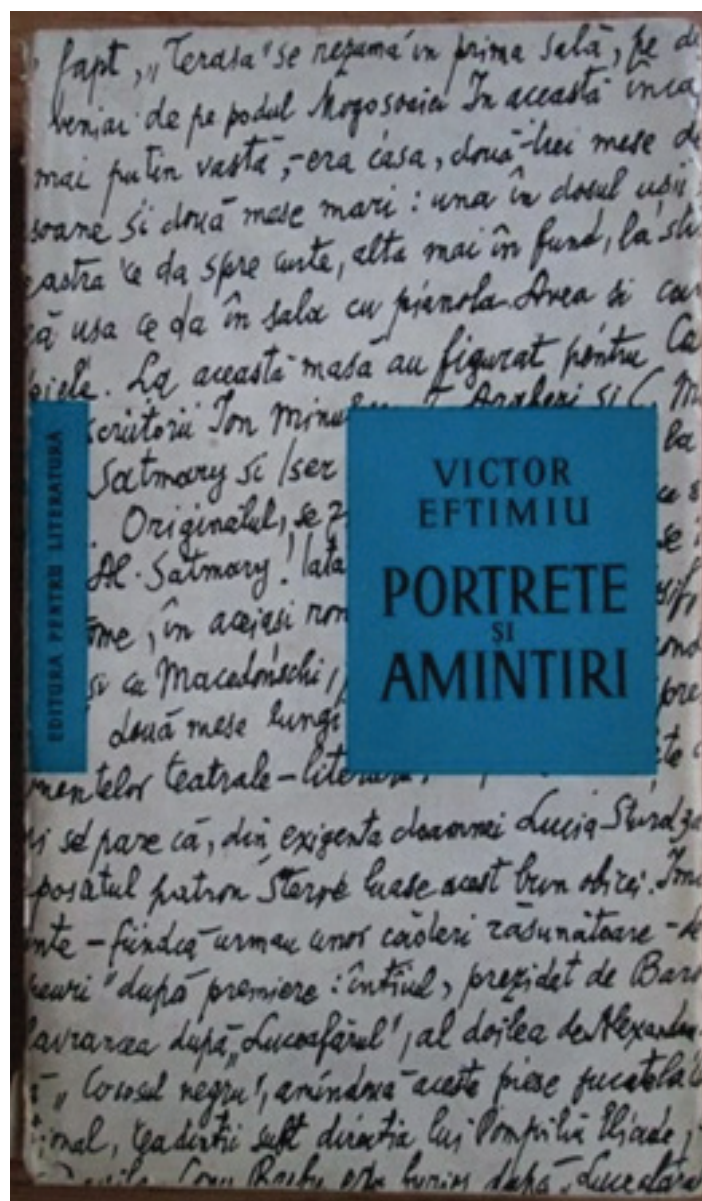
Epicurian delicat, pricepea valoarea nuanțelor. Asemenea albinei, din cea mai umilă manifestare a vieții, culegea mierea parfumată... Mă uitam la el adesea, în vremea suculentelor ospețe la care veneau Coșbuc, Dobrogeanu-Gherea, Iosif, Goga, acolo sus, în Palatul funcționarilor publici.

Când își turna vin, îl gusta cu toate simțurile.

Privea lung paharul gol. Ce elegant obiect de artă, câtă impalpabilă frumusețe doarme într-un pahar gol!

Ochii lui Vlahuță se încântau de armonia vinului de chihlimbar sau de rubin, urcând în cristalul pur și măritându-și culorile cu transparența cupei: prindea cu amândouă palmele paharul și-i savura contactul rotund și proaspăt; cu mâini tremurătoare îl ridica și, cu ochii pe jumătate închiși, cu nările în freamăt, aspira din plin aroma generoasă a licoarei lui Bachus... Și numai după această senzuală pregătire sorbea din primul pahar, după ce alții goliseră, pe nerăsuflăte, câteva...

Înainte de a aprinde o țigară, o pipăia, îi mângâia silueta fină și elegantă... Se minuna de fenomenul misterios al chibritului care scapără și se aprinde,

pâlpâire efemeră a unui fluturaș de foc, minusculă și fermecătoare feerie...

Cel dintâi fum albăstrui, amestecat cu aburul parfumat al cafelei abia turnate, urca înspre tavan, și în împreunarea lor Vlahuță părea că trăiește eternități de vis și de voluptate, pe care grăbiții veacului nu le mai cunosc, căci au pierdut cultul amănuntului și al armoniilor intime...

*

Personalitatea lui Vlahuță, așa cum l-am văzut eu, va trăi de-a pururi în proza lui mlădioasă, plină de ritm și de bucurie a simțurilor, în proza lui care se leagănă, coboară și urcă în curbe armonioase, cu grația unei sirene care ar dansa în valuri luminoase și pure, în cadențe mângâiate și mult liniștitoare...

*

L-aș fi visat bătrân, bătrân de tot, săvârșindu-se într-un decor vrednic de el. Dar a murit ca și ceilalți mari prieteni ai săi, moarte săracă și neagră... Caragiale printre străini, Delavrancea la Iași, în cele mai triste clipe ale vieții sale, când țara îi trecea prin ceasurile cele mai

grele. N-a trăit măcar câteva luni mai mult, bietul Barbu, să-și vadă visul cu ochii! Coșbuc era zdrobit... Îl sfâșiasse pieirea scumpului său copil, zdrobit de un automobil.

N-au avut un sfârșit senin oamenii aceștia. Intraseră de vii în nemurire, dar moartea lor n-a fost august crepuscul de zei, ci agonie de muritori nefericiți.

*

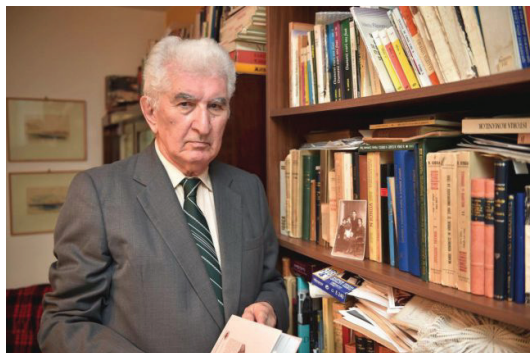
Aș vrea totuși să uit că războiul a trecut peste Vlahuță, ruinându-l, îmbătrânindu-l, schimbându-l, doborându-l. Pentru mine el va trăi de-a pururi în decorul familiar, alături de buna doamnă Vlahuță, în odăile luminoase și primitoare, în soarele lui Grigorescu.

Îl văd turnând vin în cupa lui Coșbuc, evocând pe Caragiale, mângâind genele foarte lungi ale unui copil din vecini sau contemplând cu o infinită voluptate de la fereastra cu mușcate roșii vibrațiile albastre și liniștite ale depărtărilor.

(Din volumul *Portrete și amintiri*, Editura Pentru Literatură, București, 1965).

București,
Cimitirul Belu, 2004.
C. D. Zeletin în fața
mormântului
familiei Vlahuță.

VALERIU RÂPEANU:**ALEXANDRU VLAHUȚĂ, UNUL DIN SCRITORII REPREZENTATIVI
AI POPORULUI ROMÂN**

Profesor universitar, critic și istoric literar, Valeriu Râpeanu (născut la 23 septembrie 1931) s-a dedicat istoriei literare. Timp de șase decenii, a publicat un mare număr de ediții critice din opera unor personalități care au marcat evoluția spiritualității românești. A restituit publicului operele fundamentale ale lui Nicolae Iorga în ediții critice realizate împreună cu soția sa, Sanda Râpeanu. Este cel dintâi laureat al Premiului Național „N. Iorga”, instituit în anul 2003.

Ca director, timp de 18 ani, al Editurii Eminescu, a inițiat și coordonat colecții precum „Biblioteca de filozofie a culturii românești”, în care au fost tipărite opere fundamentale ale filosofiei, istoriografiei, sociologiei, teoriei literare, interzise după

1944, dar și colecțiile „Thalia” și „Biblioteca Eminescu”. Astfel au văzut lumina tiparului volume importante de C. Rădulescu-Motru, N. Bagdasar, Alice Voinescu; cunoscător al dramaturgiei românești, a semnat antologiile „Dramaturgia contemporană românească” (1968), „Teatru» de G.M. Zamfirescu (1976) și volumul de critică teatrală „Mărturii contemporane».

Este autorul integralei Alexandru Vlahuță: *Scrieri*, ediție îngrijită, studiu introductiv, note, comentarii și bibliografie de Valeriu Râpeanu, în colecția „Scritori români”, Editura pentru Literatură, București, vol.I-III, 1963 – 1964.

Redăm mai jos cuvântul trimis de domnul Profesor bârlădenilor, Academiei Bârlădene.

Stimați iubitori ai literaturii române,

Mă bucur din toată inima că oameni de cultură și autoritățile din Bârlad au avut și au materializat un gând de o emoționantă frumusețe spirituală, aducerea aminte a unei date ce nu se poate șterge din memoria noastră colectivă, centenarul încetării din viață a unuia din scriitorii reprezentativi ai poporului român: Alexandru Vlahuță. Astăzi, dumneavoastră nu omagiați doar pe cel ce s-a născut în anul 1858 în satul Pleșești, județul Tutova, pe cel care aici, în orașul dumneavoastră, într-o modestă – termenul cel mai potrivit ar fi sărăcăcioasă – odăiță dintr-o casă aflată pe o uliță a târgului, a trăit revelația vieții lui: „întâlnirea admirabilă” dintre adolescentul Vlahuță și opera lui Eminescu.

„Eram în gimnaziu când am citit primele poezii ale lui Eminescu și fantastica sa nuvelă „Sărmanul Dionisie”. Versurile lui exercitau asupra mea o înrăurire extraordinară de puternică, adâncimea fascinantă a gândurilor lui mă umplea de un fior mistic, de o admirație extatică. Și de multe ori am căutat să construiesc în închipuirea mea de copil figura necunoscută a acestui zeu, care mi se părea că trebuie să trăiască o viață deosebită de-a noastră într-o lume supraumană, în basme!”

Mărturia lui Alexandru Vlahuță, coroborată cu a altor contemporani din acea vreme, și mă refer la deceniile 70-80 ale secolului al XIX-lea, arată că mitul eminescian

a crescut spontan, în cercuri concentrice, cuprinzând adolescenții și tinerii care simțeau sufletește că ceva nou, cum literatura noastră nu mai avusese, apărea și se impunea conștiinței publice naționale. Ziaristul, conferențiarul și poetul Alexandru Vlahuță a afirmat cu franchețe valoarea poeziei zeului tânăr și a luat condeiul, arătând curajos vina societății românești, care în cea mai mare parte a ei privea indiferentă la tragedia care se desfășura sub ochii tuturor. Vlahuță are curajul și demnitatea să spună, în iulie 1884 – avea doar douăzeci și cinci de ani! - cuvinte cutremurător de adevărate și în același timp profetice „*Trăiește în țara asta un om într-adevăr sărac. Omul acesta nu e nici rege, nici prim-ministru [...] Și cu toate acestea e un om mare, da, un om mare în toată puterea cuvântului. Numele lui va trece în istorie*” (s.n.). Profetice cuvinte!

A fost aproape de Eminescu și, așa cum s-a spus, poezia lui s-a impregnat de suflul versului eminescian. Dar e cazul să ne întrebăm: a fost Vlahuță doar un epigon eminescian? Fără îndoială nu. Și marile spirite ale literaturii române au arătat că lirica lui Alexandru Vlahuță conține numeroase pagini de poezie adevărată, autorul lor dovedind că posedă o largă claviatură: de la poezia meditativă la ceea ce G.Călinescu numea „lirism intim”, familiar și bonom foarte rar în epoca eminesciană”. Este de la sine înțeles că nu voi încerca în fața unei asistențe care, așa cum spuneam, iubește și cunoaște tot ce a dat

mai bun literatura noastră, să analizez fiecare capitol al operei lui Alexandru Vlahuță. Dar, așa cum am arătat în cele trei volume antologice din opera lui Vlahuță, apărute în anul 1963-1964 în colecția „Scriitori români” a Editurii Minerva și în monografia *Alexandru Vlahuță și epoca sa*, tipărită de Editura Tineretului, în 1965, din opera sa poetică un spirit exigent poate alege versuri de o certă valoare care au marcat conștiința și sensibilitatea contemporanilor, iar noi și acum ne recunoaștem sufletește. Cum se întâmplă cu poezia „Din zile grele”, scrisă în timpul Primului Război Mondial, pe care Șerban Cioculescu o considera cea mai frumoasă poezie scrisă de Vlahuță, unde întâlnim acest vers nemuritor: „*M-ai învățat, durere, ce e să ai o țară*”.

Contribuția lui la dezvoltarea prozei românești nu poate în niciun caz să fie negată. Romanul *Dan*, nuvelele, schițele, însemnările, notele de drum, portretele pot reprezenta interes pentru cititori. El este cel dintâi care se apleacă asupra *Durerilor Lumii*, asupra vieții oamenilor oarecari, evidențiind cu o nedisimulată participare sufletească și cu un ascuțit spirit de observație socială și umană teme și tipuri care vor căpăta dezvoltarea și împlinirea în opera unor scriitori care vor veni după el. Dar nu putem trece cu vederea că el, Alexandru Vlahuță, a fost cel dintâi care a conturat în romanul *Dan* tipul intelectualului neînțeleș de societate, „inadaptabilul”, cum s-a numit. De aceea *Dan* a fost primul mare succes de librărie din istoria romanului românesc: societatea se

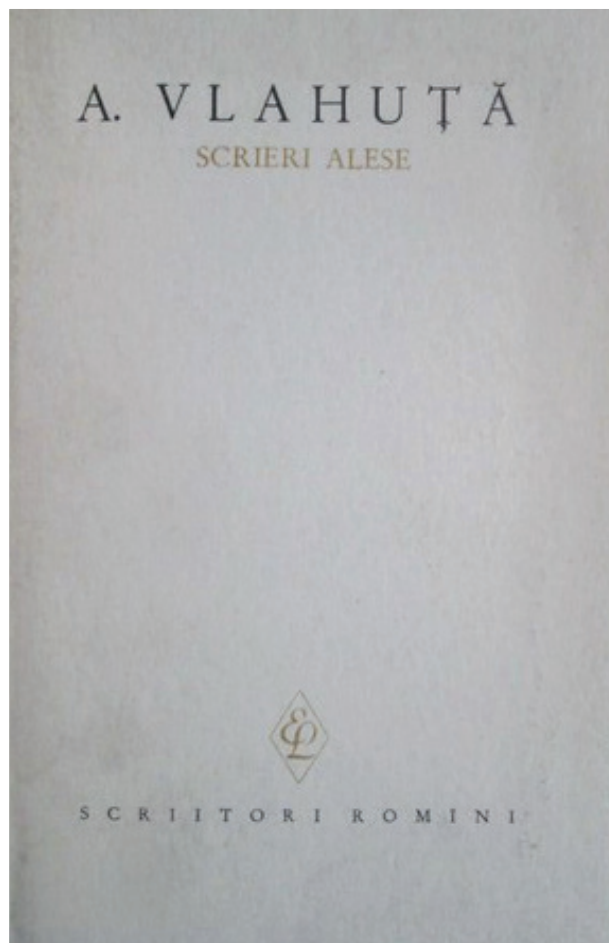
recunoștea în drama eroului devenit emblematic.

Ziarist prin vocație, articolele lui Alexandru Vlahuță au avut o ținută publicistică aleasă, într-o limbă românească exemplară. Și-a încurajat confrății mai tineri, de la Hortensia Papadat-Bengescu la Nichifor Crainic. Și nu putem omite că spre el au venit scriitorii ce se afirmă în vremea când se sfârșea Primul Război Mondial și se deschideau orizonturi noi pentru societatea noastră. Mărturia lui Lucian Blaga, debutantul care a făcut drumul la București ca să-i înmâneze lui și altor scriitori și oameni de cultură ai acelei vremi volumul său de debut, *Poemele luminii*, este emoționantă. Căldura cu care l-a primit, fiind pe patul de suferință, în căsuța din strada Visarion, spune mult despre omul și scriitorul Alexandru Vlahuță, pe care Lucian Blaga nu-l uita după decenii de la prima și ultima lor întâlnire.

Mă opresc aici, nu înainte de a concluziona că A. Vlahuță a fost, este și va fi unul din glasurile permanente ale scrisului românesc, un scriitor adânc implicat în viața socială românească, din existența căreia a conturat atâtea clipe autentice, ca și în viața culturală a țării, la progresul căreia a contribuit cu toate înzestrările sale.

Salut manifestarea omagială de la Bârlad, felicit organizatorii și colaboratorii pentru efortul lor.

Salutări colegiale,
Valeriu Râpeanu

C.D. ZELETIN

...ÎMPROSPĂTÂND ADUCEREA AMINTE*

În critica literară românească au existat fulgere a căror lumină a betșugit pentru un veac optica dreaptă privitoare la unele valori artistice prin care neamul nostru se recomandă. Una dintre acestea este **Alexandru Vlahuță**. Dispariție cu poveste! Poveste nepovestită!...

Desigur că antroponimul Vlahuță trimite la un anumit neam, la *vlahi* – numele străvechi al românilor, și nu un oarecare nume slav. Să ne aducem aminte că încă de la prima reorganizare teritorială a țării de după instalarea comunismului au dispărut – fără să se explice, bineînțeles! – două județe, două toponime exprimând blazonul și indicând spița neamului nostru, și anume : județele *Romanați* și *Vlașca*, ale căror lexeme trimit direct la *romani* (Romanați) și *vlahi* sau *valahi* (Vlașca), numele dat în Evul Mediu de către străini românilor de o parte și de alta a Dunării... Evident, motivele ostilității comuniștilor față de Vlahuță mai erau și altele, de natură morală și istorică...

Românii însă i-au rămas fideli. Mai puțin, poate, bârlădenii înșiși, care au dat jos cu mâna lor firma „Sala Vlahuță” (Curtea cu Juri) din clădirea Palatului Administrativ (Teatrul de astăzi), când puteau să n-o facă...

În tot acest timp, cititorii de literatură beletristică, trebuind să se verifice prin raportarea la o critică profesionistă (care rămâne, totuși, fatalmente legată de gust), au dat peste critici valoroși, dar care și-au exprimat părerile asupra lui Vlahuță, formulând aprecieri negative, și încă ferme: periculoase inscripții frivole și nedrepte, gravate în marmură... Practic, *decrete* de valoare... Astfel, s-a spus despre Vlahuță că este epigon eminescian, cu o ușurință vinovată mai cu seamă pentru auzul cititorilor care nu stau prea mult să cumpănească... În privința epigonismului eminescian, să facem un exercițiu: să ne închipuim că Vlahuță n-ar fi scris celebra poezie, foarte difuzată, *Lui Eminescu*, care a făcut carieră în manuale și antologii, n-ar fi scris nici amintiri despre geniul nostru național, nici nu s-ar fi neliniștit în pragul prăbușirii lui exprimându-și tulburarea în scrisori alarmante despre iminența catastrofei sale biografice – nebunia. Îl durea faptul că nimeni din cei care puteau nu-i întindea o mână, Vlahuță exprimând, în acele triste împrejurări, printre cei dintâi, ideea genialității eminesciene.

Cu siguranță că, în aceste situații imaginate, cititorii nu l-ar vedea „epigon eminescian” pe Vlahuță. Cititorii îl iubeau pătrunși de valoarea lui umană și estetică... Citirea, memorizarea și, foarte adesea, recitirea, în circumstanțe adecvate, a unor poezii ca: *Din prag*, *Unde ni sînt visătorii?* *Liniște*, *La icoană* sau unele dintre sonete, au întreținut dragostea românilor pentru

Vlahuță. În polisemantismul noțiunii de valoare artistică, subconștientul colectiv deslușea în opera lui o temeinicie aparte, o cinste a gândirii, un simț al frumosului, un echilibru și o înțelepciune pe care Pronia i le conferise ca dar. Căci scrisul lui s-a ivit din necesitate sufletească, nu din artificio, nu din gratuitate. În tot ce-a scris, Vlahuță a avut ceva de spus. Opera lui are caracterul unui apostolat purtat cu mijloace artistice și având adânci determinări morale. Pe deasupra, era și un om bun.

...Să nu uităm, de asemenea, că poetul nostru a fost scos din manuale prin decret politic, așa că întâlnirea omagială a Academiei Bârlădene, întâlnire care este implicit de omagiere a celui dintâi Președinte al ei, trebuie să ne pătrundă de ideea readucerii lui Alexandru Vlahuță în locul în care evoluția valorică a culturii române îl așezase.

Și să luptăm pentru aceasta!

Prin firea lucrurilor trebuie repetate declarațiile de dragoste...așa cum trebuie reîmprospătată aducerea aminte...

* Comunicare la reuniunea omagială a Academiei Bârlădene din 16 noiembrie 2019.

Un poem de...

Alexandru VLAHUȚĂ

Sonet (Dar nu-nțelegi...)

Dar nu-nțelegi că e cu neputință
O clipă să mai gust din cele duse?...
Cu farmecul durerilor răpuse,
Din preajmă-mi fugi, deșartă năzuință!

Astâmpără-te, dor de vremi apuse,
Prilej de nesfârșită suferință!...
S-a stâns, cum nici n-ar fi avut ființă,
Frumosul vis, ce-atât de drag îmi fuse!

Uitare, vin' cu liniștea ta dulce,
Zi gândului că-i ceasul să se culce:
E noapte, stânge lampa amintirii;

Lumina-i bate-n criptă de morminte...
Întunec-o, s-adorm de aci-nainte,
C-am zis de mult adio fericirii!

SIMION BOGDĂNESCU

POEZIA VLAHUȚIANĂ, AZI

Se împlinesc, iată, în fluidul timpului cosmic, douăzeci de lustri de la ascunderea în adormire a pleoapelor poetului Alexandru Vlahuță. Se încheie, adică, suta de ani (1919 – 2019), și parcă tot mai nepăsător apasă asupra minții noastre marea și tainica întrebare scrisă de însuși poetul în cunoscuta poezie *Din prag*: „Să nu mai revin în viață niciodată?... Niciodată?.../E grozavă vorba asta!... Limbă nemaidezghețată,/Humă, nemaîncălzită de simțiri și de idei!/Nu de moarte mă cutremur, ci de veșnicia ei.” Ultimul vers-ghilotină cade și străbate pe creierele noastre și ne impulsionează, ciudat, să credem că singura și adevărata înviere a creatorilor, horațiană, în armură de bronz, este, totuși, de ordin metafizic: Poeții autentici învie în fiecare clipă prin fireasca lor poezie.

Poezia lui Alexandru Vlahuță, în vremea viețuirii sale și în posteritate, a avut parte de categorisiri antitetice, la extreme. Fie a fost pusă sub semnul epigonic al eminescianismului, fie a fost ridicată în slăvi mai presus decât merita. Nu este cazul să le inventariem pe toate în această ediție selectivă, comemorativă. Însă putem constata că locul operei poetice vlahuțiene astăzi în istoria generală a poeziei românești este pe deplin clarificat și clasat. Divinul critic G. Călinescu i-a sigilat influența epigonică eminesciană, pe care autorul în cauză o recunoscuse cu sinceritate imediat după debut: „îmi place și mă silesc să fac în mic ceea ce face în mare domnul Eminescu, a cărui tăietură genială în versuri nu o pot îndeajuns admira.” Dar tot el, criticul divin, în aceeași „Istorie a literaturii române de la origini până în prezent” (1941), prezenta versuri prin care demonstra că există în lirica vlahuțiană accente, tonalități și imagini originale, personale, oaze de lirism singular.

Pe măsura deplasării orizontului spațio-temporal, a orizontului de așteptare estetic din secolul XXI și ținând cont de lovinesciana *teorie a mutației valorilor estetice*, încerc să descopăr și să elucidez ce rămâne din poezia vlahuțiană, azi, să pun în lumină punctele forte ce încă pot interesa gustul pentru frumosul poetic actual. E o încercare generată nu numai de data istorică centenară, ci și de fiorul necontrafăcut al patriotismului local, pentru că, între cătunele noastre de naștere (Pleșești și Hupca) curg în veșnicie doar două dealuri – valuri ale Mării Sarmatice.

La o privire atentă, infimezimală, în structura interioară a unor poeme, istoricește literar vorbind, Vlahuță ne apare, pe alocuri, chiar un precursor. Cel puțin al unei părți a liricii de idei (*die Gedankenlyrik*) a lui Panait Cerna (pe care l-a elogiat și l-a publicat) și, în perioada începuturilor, și chiar spre sfârșit, și al lui Vasile Voiculescu (coleg de Academie Bârlădeană). Parcă tonalitatea și atmosfera din ciclul său „Iubire” (1893, în volum 1896), circulă prin poemele cernaniene și prin

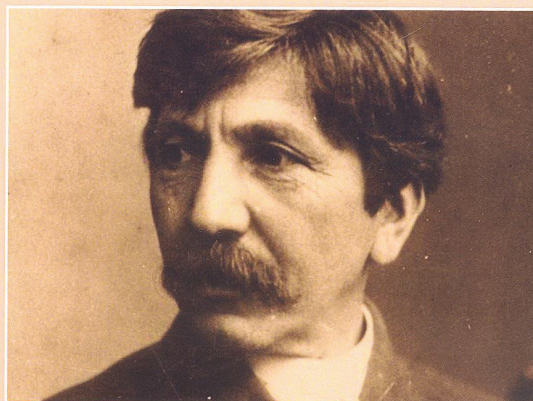
„Ultimele sonete închipuite ale lui William Shakespeare în traducere imaginară.” Ca o anticipare, desigur! Misterul plutește în cosmica iubire: *Departă-un fluier se aude,/ Un cântec aiurit, duios,/Ce-n note lungi, tremurătoare,/ Suspină lin, misterios,/În sfânta liniștea nopții./O stea alunecă de sus/Și taie-o dungă albă-n aer.../Cine din lume s-o fi dus?*

Cogito-ul liric vlahuțian, fixat în foarte multe creații, ca determinantă fundamentală, îl constituie *gândul* (cuget, idee, minte). Această „raționalizare” (E. Lovinescu) a sentimentelor, această carteziană generalizare a simțămintelor ni-l arată pe Vlahuță drept înaintaș al liricii de idei. Gândul poartă „povara cugetării”, „noaptea gândurilor”, o „poveste”, la Eminescu – „luminau ale gândirii/Împărății nețarmurite”, devine „cal năprasnic și știutor de gânduri.” Dar poate că, în acest sens, excelente ilustrative sunt simbolistele următoare versuri din poemul *Melancolie*: *Bietele gânduri și-au ars aripele-n para durerii;/Grele îmi par, ca de plumb, în vâlva atâtor mizerii./Un întuneric adânc, ș-un frig ca de moarte m-apucă:/Caldă lumină, te-ai stins, pierdutu-te-am, sfântă nălucă.* (E ceva prebacovian aici, la care vom reveni!).

Fără a fi ditirambist, precum Cezar Petrescu în

ALEXANDRU VLAHUȚĂ

POEZII

Florilegiu

editura pim

cartea „Al. Vlahuță și epoca sa” (1954), consider că i se pot recunoaște astăzi acestui scriitor copleșit de eminescianism unele *elemente premergătoare* în ceea ce privește evoluția lirismului românesc din perioada 1900–1916. Deși a respins ironic „arta parfumată” (vezi „Delendum”), deși l-a ironizat pe Al. Macedonski cu maniera lui poetică, totuși e ciudat să constatăm astăzi că-i anticipă chiar *Poema rondelurilor*. Exemplu de netăgăduit este rondelul *A mele visuri* (sintagmă eminesciană, de altfel: *Deasupra-i frunzele pustie, / A mele visuri care mor!*), publicat în anul 1885 (!): *A mele visuri risipite, / Ce-mi umplu inima de jale, / Le văd în frunzele pălite / Și-n pustiirea de pe vale. / De-a pururi sta-vor troienite, / Sub vremea ce s-așterne-n cale, / A mele visuri risipite, / Ce-mi umplu inima de jale* etc. Cine pe cine l-a influențat? Macedonski pe Vlahuță sau Vlahuță pe Macedonski? Este pentru mine o nedumerire. Este, într-adevăr, de meditat, întrucât Valeriu Râpeanu susține cu toată convingerea că: „Vlahuță, și el poet moldovean, crescut în cultul lui Eminescu, nu va recepta influența lui Macedonski.” Toată dreptatea, îmi zic, dar atunci Macedonski a receptat ceva vlahuțian (Diferența de vârstă dintre ei este de doar patru ani – 1854, Macedonski, 1858, Vlahuță!). Căci iată, partea a III-a a ciclului „Iubire”, chiar dintru început, ne prezintă ipostaza creatorului damnat, izolat în odaia sa ca, mai târziu, în *Noaptea de decembrie: Cumplite-s nopțile de iarnă / Și lungi de nu se mai sfârșesc, / În urletele vijeliei / Sunt glasuri care mă bocesc / Și mi-e urât, mi-e dor, mi-e jale, / Și întunericul de-afară / Îmi face casa mai ursuză, / Singurătatea mai amară*. Suntem la 1893!

Identități lirice vlahuțiano-macedonskiene, de data aceasta cu poemul *Noapte de mai*, inclusiv tehnica simbolistă a versului-refren, descoperim în poezia *În pădure*, publicată în „Epoca”, 1886: *Căci peste-a mele chinuri uitarea se așterne, / Din vremi re-nvie basmul, și-mi torn palate iarăși / Din aurul luminii ce printre crângi se cerne / Veniți, crai din poveste, ne-om prinde iar tovarăși* (eminescianism), *Căci peste-a mele chinuri uitarea se așterne*. Poemul macedonskian e datat 1887, Buc., iulie 23, publicat în „Revista independentă” (vezi Al. Macedonski – *Opere*, ediție critică, îngrijită de A. Marino). Altă nedumerire!

Și ipostaze și motive lirice prebacoviene (după cum am semnalat mai sus) deslușim în unele dintre versurile vlahuțiene. Ele ne amintesc de poemele *Plumb* și *Gri*. A păzi un mort în casa-cavou a Ființei (motiv folcloric, trecut la „Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie”, reluat la Bacovia, existent în „Ființă și Timp”, fundamentala operă filosofică a lui Martin Heidegger, ajunsă până la Cezar Ivănescu – *Aud mereu același câine / Bând singur apă și tăcut / Casa de lut îți va rămâne / Când vei pleca din Casa ta de lut!*), iată-l și în poezia *La vatra rece*, scrisă la Târgoviște în 1883 și publicată în „Unirea” (1884) și pe care noi – similar lui Bacovia la 1916 în volumul „Plumb” – am așezat-o ca artă poetică în fața acestei ediții comemorative centenare: „*Anevoie*

vremea trece / Când urâtul greu te-apasă (Urâtul e! – zice Charles Baudelaire în Spleen) / Ce ursuză-i vatra rece! / Parc-aș sta c-un mort în casă. Și Vlahuță și Bacovia au trăit o copilărie bolnavă, tristă și neurastenică, otrăvită de plumbul existențial. Similitudinea de destin a trecut într-o viziune lirică identică: „Și-acum *gândurile* toate, ca de *plumb*, mi le simt grele” (*Din prag...*). Sau: *Bietele gânduri și-au ars aripele-n para durerii; / Grele îmi par, ca de plumb, în vâlva atâtor mizerii*. Au trecut și în senzațiile generatoare de sinestezii și corespondențe, mai dificil de luat în seamă în discursivitatea carteziană vlahuțiană: „*Sună-n crengile lovite / Uscat zgomot ca de oase,*” „*Din aurul luminii ce printre crengi se cerne,*” „*Nu vezi cum arzi de sfânta sete / A sărutărilor fierbinți?...*”

Vlahuță poetul nu este un pesimist epigon eminescian, ci un eu liric meditativ, copleșit de urâtul existențial, de spleen. Și, deși el s-a ridicat în *Unde ni sînt visătorii?*... împotriva chiar a perioadei sale inițiale de creație, astăzi ea reprezintă partea cea mai rezistentă din punct de vedere estetic, ideatic și emoțional. Celelalte cad în teoretizări, în generalizări discursive, ce nu mai interesează gustul estetic actual.

Tot G. Călinescu a subliniat, chiar dacă i-a negat existența oricăror elemente de „lirism subtil”, că mai viabil ar fi (și este!) *lirismul intim, familiar și bonom* din poezii precum „*Cum curge vremea, Ce fericiti am fi-mpreună, Prima lecție, Profiluri nr.1 Daniil bătrânul stariț*”, numit în volume și *Pocăința*. Toate acestea, însă, acum ne trimit către lirismul arghezian, acela meșteșugit din „crâmpoșe mici de gingășie” și cu licoare de umor călugăresc. Să se compare la Arghezi: *E trist călugărul lakint / Și temerile lui nu-l mint*” cu strofa lui Vlahuță: *Daniil, bătrânul stariț, / Șade-n jețu-i, răsturnat; / Chipul lui îmbracă umbra / Gândurilor ce-l străbat*. (lirism subtil, totuși!).

Dacă nu îndrăznesc prea mult, se pot decela în lirica vlahuțiană și unele tonuri grave și nostalgii prerilkeene. Mai ales în ciclul *Iubire*, comuniunea misterioasă dintre cele două suflete îndrăgostite, o legătură ce implică fiorul cosmic și nedelegarea enigmei universale, se apropie de mișcătoarea adiere a necunoscutului: *Și-acele nostalgii, ce-adesea / Ne vin fără să știm de unde, / Or fi ecouri ostenite, / Chemări din regiuni profunde*.” Sau: „*În sfânta liniște a nopții, / O stea alunecă de sus / Și taie-o dungă albă-n aer... / Cine din lume s-o fi dus?*”

Îmi vin în minte crâmpoșe de versuri din poezia *O, tu, iubită...* a lui Rainer Maria Rilke în traducerea valorosului poet Al. A. Philippide: *O, tu, iubită, / Dinainte pierdută, / Niciodată-ntâlnită, / Eu nu mai știu care cântec ți-i drag / Nu mai încerc / Când viitorul vine / Să te găsesc / Toate marile imagini din mine se prăbușesc... [...] Cine știe dacă n-a răsunat / Prin fiecare dintre noi / Cântecul aceleiași păsări / Aseară?*

Oare contextul simbolist să-i fi înrăurit pe acești autori din spații, etnii și culturi diferite?

E, totuși, de meditat, pentru că fondul interior

vlahuțian, melancolic, deprimat, în certe poeme aduce astfel de accente premacedonskiene, prebacoviene, preargheziene și prerilkeene!

De-a lungul carierei sale poetice, Vlahuță, urmând tot modelul eminescian, a scris 13 sonete de tip italian. Cel puțin atâtea figurează în Ediția îngrijită de Valeriu Râpeanu, vol. I, E.P.L., Buc., 1963, după care ne-am condus în această selecție. Doar ultimul, intitulat *Sămănătorul*, este o poezie programatică, o profesiune de credință ce se referă la curentul literar-ideologic sămănătorist, publicată în *Sămănătorul*, an. I, nr.1, 2 decembrie 1901. Celelalte douăsprezece, purtând titlul general *Sonet*, au fost publicate între 1884 și 1897. Ochiul estetic le poate situa între lumea visului romantic și perceptibile sugestii și corespondențe simboliste. Ideatic par a fi o poveste a gândului îndreptat către regretul unui timp trecut, fost fericit și mereu ireversibil. Predomină acel „dor de vremi apuse” și imboldul de a se ascunde, iremediabil și definitiv, în necunoscutul cosmic al uitării: *Uitare, vin'cu liniștea ta dulce,/Zi gândului că-i ceasul să se culce:/E noapte, stânge lampa amintirii;/Lumina-i bate-n criptă de morminte.../Întunec-o, s-adorm de-aici-nainte,/C-am zis de mult adio fericirii!* Tematica este general umană, tematica mare: iubirea, moartea, natura, eternitatea, deci tot povestea vieții ce se duce în uitare, în metafizicul

neant.

Sonetul numărat al cincilea în ediția de față premerge parcă *Rondelului lucrurilor macedonskian*: *Oh, lucrurile cum vorbesc,/Și-n pace nu vor să te lase!* Cred că este cel mai realizat și mai rezistent astăzi și merită a fi reluat în întregime pentru fiorul lui simbolist și pentru ecoul său blând, dureros de uman: *Sunt zece ani. Ce curios îmi pare/Aspectul lucrurilor vechi, uitate!/Ca dintr-un somn, deodată deșteptate,/Parcă privesc c-un aer de mirare.../Mai strâmtă-i casa, toate-s micșorate,/Mă uit ca-n vis, și caut prin sertare/Nimicuri scumpe...inima-mi tresare/De-o sfântă și duioasă pietate./Aceleași cadre-mpodobesc păreții,/Din rame, cată lung și trist la mine:/Povești pierdute-n haosul vieții,/De farmecul de-odinioară pline,/Îmi readuc parfumul tinereții.../Parfum de flori crescute pe ruine. Urmează ca ecou la Ștefan Petică: *Parfum din flori pălite și uitate,/Poemă tănuță-ntr-o petală...**

Nu putem uita că Vlahuță, prin oda *Lui Eminescu*, i-a deschis calea preamăririi marelui poet, unui alt urmaș liric de esență tare: Cezar Ivănescu. Înclin să cred că Alexandru Vlahuță este strămoșul poeziei culte bârlădene, și că din lirica sa rezistă până astăzi ceva original: *Iubire și Sonete!*

CASETA GÂNDURILOR GNOMICE

FRÂNGURELE...*

- ❖ Șoapta adevărului, simpla, sfânta adevărului șoaptă... ce puțini o aud. Și tu, care alergi toată viața pe căi ce nu sunt ale tale, și tu ai putea s-o auzi, căci e în toate inimile, dar n-o auzi de zgomotul pașilor tăi.
- ❖ Nu tuturor a li-i dat să zboare, dar câți nu știu să se târască!
- ❖ Nimeni n-a iubit ca mine, nimeni n-a suferit cât am suferit eu. Toți zicem așa. Și toți avem dreptate.
- ❖ Norocul? De când alergi după el, ți-l făceai singur.

Alexandru VLAHUȚĂ

* Am dat pentru întâia oară peste acest cuvânt în copilărie, în colecția revistei *Lamura*, întemeiată de Vlahuță în ultimul său an de viață, destinată intelectualilor satului românesc, revistă a cărei colecție întreagă o aveam în casa părintească, alături de alte multe colecții similare, unele de o vechime emoționantă... Cuvântul m-a surprins prin frumusețea lui hipocoristică și l-am purtat o viață în gând, căutându-i o atestare...Nu mi-a fost greu să-mi dau seama că este vorba despre un sinonim autohton al aforismului, dar nu l-am găsit în niciun alt dicționar până astăzi. Descopăr acum, la bătrânețe, că el există, ba încă și în varianta dulce, mângâietoare, *frânturele*. Am fost o viață obsedat de el și mă întrebam dacă nu e o creație a lui Vlahuță însuși, pornind de la verbul *a frânge* - *frânt*. Aflu totuși că termenul exista în creația populară din Valea Timocului. E plauzibil, date fiind rădăcinile aromâne îndepărtate ale scriitorului.

Îl reluăm astăzi, după ce am găsit confirmată supraviețuirea cuvântului ca titlu al revistei școlare scoasă de un învățător din școala... „A. Vlahuță” din Șendriceni, Dorohoi. Confirmarea mi-a venit odată cu un simțământ de duioșie și ea face din bănuiala mea o certitudine: e foarte posibil ca acest sinonim al gnomei să-i aparțină lui Vlahuță...

Care a conceput și realizat primul număr al *Lamurei*, plin de reproduceri color după Grigorescu. După care a închis ochii...

C.D.Z.

THEODOR CODREANU

EMINESCIANISMUL LUI ALEXANDRU VLAHUȚĂ

În zilele de 16-19 noiembrie 2019, bârlădenii l-au comemorat pe scriitorul Alexandru Vlahuță (n. 5 septembrie 1858, Pleșești, j. Vaslui – d. 19 noiembrie 1919, București), la centenarul plecării dintre noi. Cu acest prilej, Primăria Municipiului Bârlad și Academia Bârlădeană au organizat un simpozion (16 noiembrie) și lansarea volumului Alexandru Vlahuță, *Poezii*, sub egida Academiei și Primăriei, ediție realizată și prefațată de scriitorul Simion Bogdănescu. A doua zi, manifestările au continuat în Comuna „Alexandru Vlahuță”, fosta Pleșești a nașterii poetului.

Alexandru Vlahuță a fost un scriitor complex, poet, prozator (autor și al unui roman de răsunet, *Dan*), monografist (*Pictorul N.I. Grigorescu*), publicist artist, continuator al lui Alecu Russo și precursor al reportajului artistic geobogzian (*România pitorească*), creator de instituții și de publicații de răsunet național („Vieața”, „Sămănătorul”) etc. Conchizând, o personalitate de prim-plan, cum a fost cotelat, în timpul vieții, intrat într-un con de umbră, în posteritate, și din pricina lui G. Călinescu, prin imaginea creată, pe nedrept, în *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* (1941). Acuză cea mai frecventă, preluată și perpetuată de istoria și critica literară marxistă, a fost aceea de sămănătorist și de girator al *curentului eminescian*, care ar fi adus în cultura românească o mentalitate paseistă, cel mult de pitoresc sămănătorist. Este vorba despre o aberație ideologizantă care lucrează și astăzi sub influența „corectitudinii politice”, îndreptată vizibil împotriva lui Eminescu și a tuturor curentelor care stau sub zodia eminescianismului. Nici Eminescu și nici Vlahuță n-au fost niște visători paseiști, lipsiți de simțul istoriei. Adevărul e tocmai contrariul. Vlahuță și cei care i-au stat alături au preluat și dus mai departe cele mai vii idealuri ale lui Eminescu, unul central fiind ideea României Mari numită de autorul *Luceafărului* „Dacia Mare”, încă din 24 ianuarie 1882, când s-a întemeiat, în mod simbolic, Societatea „Carpații”, având ca principal scop unirea Transilvaniei cu vechiul regat. Manifestul mobilizator, răscolitor de energii pentru ridicarea intelighenței românești către cel mai important ideal național, făptuirea Marii Uniri, a fost poemul *Unde ni sînt visătorii?*, la care nu vor fi indiferență cei doi titani ai culturii și politicii naționale, Nicolae Iorga și Constantin Stere. Un intelectual de marcă de azi, Mircea Platon, care a resuscitat și el interesul pentru opera vlahuțiană, realizând o ediție complexă a operei scriitorului, se arăta surprins (la lansarea cărții în ziua de 11 noiembrie 2019, la sediul Filialei Iași a Uniunii Scriitorului), cât de actual

este Vlahuță.

În martie 1892, la publicarea poemului *Unde ni sînt visătorii?* în „Convorbiri literare”, Vlahuță nu era nicicum un eminescian pasiv. Să nu uităm că a scris cea mai cunoscută poezie închinată lui Eminescu, text neegalat decât de Marin Sorescu (*Trebuiau să poarte un nume*) și de Grigore Vieru (*Legământ*):

*Tot mai citesc măiastra-ți carte,
Deși ți-o știu pe dinafară:
Parcă urmând șirul de slove,
Ce-a tale gânduri sămănară,*

*Mă duc tot mai afund cu mintea
În lumile de frumuseți,
Ce-au izvorât, eterni luceferi,
Din noaptea tristei tale vieți...*

Sintagma metaforă *noaptea tristei tale vieți*, cum vom vedea, vine direct din calitatea de martor a lui Vlahuță la ultimii ani de viață ai lui Eminescu. Referințele însă sunt și la luptătorul care a fost marele poet:

*Să plângi tu plânsul tuturor...
Din zbuciumul eternei lupte.
Să smulgi fulgerătoare versuri,
Bucăți din inima ta rupte...*

*S-aprinzi în bolta vremii aștri
Din zborul tristului tău gând...
Văpaie!... Ce-o să-i pese lumii
Că tu te mistui luminând?*

Dar în *Unde ni sînt visătorii?* Recunoaștem, de asemenea, pe Eminescu cel din publicistică, din *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*, din *Doină*, din *Junii corupți* și din *Ai noștri tineri...*, denudând lipsa unui ideal național în stare să smulgă pe tineri din *neantul valah*, cum îl va numi Emil Cioran. Iată-i pe acei tineri lipsiți de vis întremător:

*Căci mă-ntreb, ce sunt aceste vaiete nemângâiate,
Ce-i acest popor de spectri cu priviri întunecate,
Chipuri palide de tineri osteniți pe nemuncite,
Triști poeți ce plâng și cântă suferinți închipuite,
Inimi lașe, abătute, fără a fi luptat vreodată,
Și străine de-o simțire mai înaltă, mai curată
Ce sunt brațele acestea slabe și tremurătoare,
Ce-s acești copii de ceară fructe istovite-n floare?...*

Dacă militantul Vlahuță a fost eminescianul pătruns de întreaga operă și faptă a lui Eminescu, el s-a dovedit a fi și unul dintre puținii adevărați prieteni ai poetului din ultimii șase ani ai vieții, iar nu un „îngrijorat” ipocrit, ca atâtia alții, o culme a imposturii fiind Grigore Ventura, care a pângărit până și momentul înmormântării poetului, cum bine va fi observat Titu Maiorescu despre cuvântul acestuia din momentul funebru, etichetându-l, în *Însemnări zilnice*, drept „indiscretul ticălos.”

Cunoscându-l bine și înainte de îmbolnăvire, Vlahuță a înțeles, printre cei dintâi, adevărata etiologie a bolii poetului: imensul sacrificiu al jurnalistului de la „*Timpul*”, muncă istovitoare nu pentru bani, nu pentru interese de partid, ci pentru emanciparea vieții publice din România, proiect pentru care s-a și dus la studii la Berlin, după cum îi scrie, la 5 februarie 1874, lui Titu Maiorescu, de la Charlottenburg: „Cred că am găsit acum soluția problemelor respective, grupând concepțiile și sistemele demonstrative (doveditoare) care însoțesc fiecare fază a evoluției în antinomii vizând atemporalul din istorie, drept și politică, dar nu în sensul evoluției hegeliene a ideii. Căci la Hegel gândire și ființă sunt identice – aici nu. Interesul practic pentru patria noastră ar consta, cred, în înlăturarea teoretică a oricărei îndreptățiri pentru importul necritic de instituții străine, care nu sunt altceva decât organizații specifice ale societății omenesti în lupta pentru existență, care pot fi deci preluate în principiile lor generale, dar a căror cazuistică trebuie să rezulte în mod empiric din relațiile dintre popor și țară [teritoriu]. Nu mă pot pronunța acum mai pe larg asupra acestui subiect, el mi-a ocupat însă cea mai mare parte din cugetarea proprie și din studii, așa că până acum n-am respectat în fixarea temelor mele o succesiune de tip didactic”¹. Doctorandul mai preciza: „Un titlu de doctor m-ar aranja într-adevăr cu lumea și cu ordinea ei legală, nu și cu mine însumi, care deocamdată nu mă mulțumește, nu”². Energia colosală risipită în imensa publicistică de la „*Timpul*”, coroborată cu iresponsabilitatea celor care l-au agresat spre a-l azvârli în sanatoriul doctorului Șuțu, cu tratamentele inadecvate, toxice (vezi tratamentul cu mercur!), iată cauzele centrale, prima pricinuindu-i internarea, iar a doua declanșând boala ireversibilă pe teme *iatrogenic*, cum recunoasc astăzi și savanții Academiei Române³. Înainte de 28 iunie 1883, Vlahuță a stat de vorbă cu poetul care i s-a plâns de munca istovitoare și de faptul că i-ar trebui un lung concediu spre a-și veni în plinătatea forțelor. Când l-a întrebat de ce nu se duce, Eminescu a răspuns: „– Dar unde să mă duc? Cu ce să mă duc? Pe cine să las în locul meu?” (*Amintiri despre Eminescu*).

1 M. Eminescu, *Opere*, XVI. *Correspondență. Documentar*, Editura Academiei, București, 1989, p. 48.

2 *Ibidem*.

3 Cf. *Maladia lui Eminescu și maladiile imaginare ale eminescologilor*, coord. Eugen Simion, București, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2015. Vezi studiul acad. Victor A. Voicu, *A contribuit intoxicația iatrogenică cu mercur la patografia lui Eminescu?*

Chiar și în anii bolii poetul nu va uita de acest complex și necesar proiect de-atunci, consonând, în definitiv, cu binecunoscuta teorie maiorească a *formelor fără fond*. Vlahuță își amintește că nici în ultimile zile ale vieții poetul nu uitase de marele său proiect, motiv pentru care a și reintrat în ziaristică, în 1888, publicând în „*Fântâna Blanduziei*” și în „*România liberă*” câteva articole, unul dintre ele producând căderea guvernului!

Amintitul Gr. Ventura aprecia ca nebunie o teorie economică expusă de Eminescu într-un grup public. Nu și Vlahuță, deși nu cunoștea scrisoarea adresată lui Maiorescu, de la Charlottenburg, la 5 februarie 1874. Vizitându-l pe poet la sanatoriul dr. Șuțu, la ultima internare, Eminescu i-a spus „cu un ton important despre un plan al lui de reorganizare socială, la care se gândește demult, o lucrare colosală, care-l muncește și îi dă nopți de insomnie și dureri de cap ucigașe”⁴. Acel *demult* era, de fapt, ceea ce nu reușise, dar concepute în vremea studiilor de la Berlin, în consens cu combaterea *formelor fără fond*, teorie eminesciană, în primul rând, și maiorească, deopotrivă, teorie păguboasă, devenit un soi de *brand* național.

Relația lui Vlahuță cu Eminescu devenise una de strânsă prietenie, de vreme ce există informația (cunoscută și de Petru Creția), furnizată de profesorul cernăuțean I.D. Ștefănescu, rudă a scriitorului (care, la rândul-i, a împărtășit-o unei studente a lui), că autorul lui *Dan* s-a întâlnit, la cererea lui Eminescu, în zilele premergătoare internării, poetul presimțind, probabil, ce-l așteaptă, fie din cauza contextului politic al interzicerii Societății „*Carpații*”, în urma incidentelor politice de la Iași, pricinuite de discursul nehibzuit al lui Petre Grădișteanu, fie din presimțirile declanșării bolii. Vlahuță și Eminescu s-au întâlnit pe Calea Victoriei, poetul încredințându-i un caiet voluminos, cu șine de metal, care conținea, se pare, volumul de poezii, finalizat, punându-i condiția să-l dea publicității peste un anume număr de ani, după moartea lui. Caietul s-ar fi pierdut în timpul Primului Război Mondial, când Vlahuță era în refugiu la Bârlad (1916), casa din București fiindu-i jefuită. Firește, fără obiectul în cauză nu ieșim din zona legendei. Cu toate acestea, I.D. Ștefănescu a depus mărturie că a văzut el însuși caietul, la Vlahuță.

Sigur e că, de îndată ce s-a întors din călătoria din Italia și a fost adus la Iași de Maiorescu, deși poetul voia să-și reia activitatea ziaristică (vizitase deja redacția „*României libere*”, știind că „*Timpul*” se desființase, prin comasarea cu „*Binele public*”, tocmai pentru ca ieșirea lui din presă să fie sigură!), Vlahuță l-a vizitat, la scurt timp, îngrijorat de soarta lui. A înțeles imediat nevoia stringentă de activitate a poetului spre a ieși din starea „*morții civile*” (Nicolae Georgescu). Pentru moment, Vlahuță a încercat să-l ia la țară, dar poetul nu a admis să

4 Cf. Al. Vlahuță, *Amintiri despre Eminescu*, în vol. *Omagiu lui M. Eminescu*, București, 1909; *După Eminescu*, în *Opere alese*, II, București, Editura pentru Literatură, 1953, p. 99-101.

fie tratat ca pe „un om mort”. La 20 iunie 1884, Vlahuță îi scria lui Maiorescu: „Am văzut pe Eminescu și am stat cu el o zi. Mi-a fost cu neputință să-l înduplec a veni cu mine la țară. La ce – zicea el – să mai port prin lume un om mort!” După cum ne spune rațiunea bunului simț, un nebun nu se consideră inexistent pentru lumea exterioară, deși poate fi considerat, de alții, astfel.

Mai mult decât orice tratament chimic, Eminescu avea nevoie să fie recuperat social, iar nu cu întreținerea publică a ideii că este un bolnav irecuperabil (cum s-a întâmplat în cazul scandaluasei epigrame macedonskiene publicată în „Literatorul”, căreia Gr. Ventura, fals indignat, îi va face publicitate). A înțeles asta și sora lui Maiorescu, Emilia Humpel, care a făcut demersuri pe lângă critic să i se caute poetului un loc de muncă. La fel insistă și Vlahuță, scriindu-i: „În tot cazul – grăbiți a-l numi undeva. Altfel îl pierdem – fără nădejde de întoarcere”. Când a fost trimis la Mănăstirea Neamț, în 1886, unde a fost și împărtaşit (nebunii nu se împărtaşesc!), Vlahuță ține legătura cu el, face schimb de scrisori, îi trimite presă pentru lectură și ia inițiativa unor prescripții publice spre a-i veni în ajutor, alături de alții. Eminescu însă respinge asemenea demersuri, dovedind o demnitate morală exemplară.

În fine, Vlahuță a salvat de la pierdere un ultim catren, poate cel mai tulburător conceput de Eminescu înainte de moarte. Mărturisește că la ultima vizită la sanatoriul „Caritas”, poetul l-a întâmpinat recitând versuri inedite, de o rară frumusețe și concentrare, din care a reținut:

*Atâta foc, atâta aur,
Ș-atâtea lucruri sfinte
Peste 'ntunericul vieții
Ai revărsat, părinte!*

Va fi mult de meditat de ce, după șase ani de suferințe golgotice, Eminescu aduce uimitoarea revărsare de lumină *peste 'ntunericul vieții!* Grăitor, Vlahuță vorbește despre aceeași minune în poema închinată *Lui Eminescu*:

*S-aprinzi în bolta vremii aștri
Din zborul tristului tău gând...
Văpaie!... Ce-o să-i pese lumii
Că tu te mistui luminând?*

Seva geniului trebuie să fi nutrit această relație tainică între Mihai Eminescu și Alexandru Vlahuță!

DEBUT în revistă

VALENTINA-ZAMFIRA PAGU

Lucrul cel nemuritor

Frunză dusă de vânt,
amintește-mi clipa
scadenței,
nu mă minți,
fii fără milă, tu, sora mea!
Nu-i așa că doare cumplit
Lucrul Nemuritor
devenit împietrire?

Și mă mir

Toamnă de toamnă
mi-s ca via brumată
grea de ciorchini, apoi pustiită.
Îmi serbez ridurile
cu ulcele cu must,
cu povești retro,
cu felii de suflet pe tavă
și mă mir că la degustare
vine lume tot mai puțină!...

Tout passe (Totul trece)

Pe muchia clipei,
o ultimă,
tragică zbatere,
în colții albind oasele

până la măduvă...
Pe muchia clipei,
Timpul devine, prin decapitare,
memorie.

Ehei, ce mai poveste!

Pe Chronos
l-am sfidat de vreo șazeci de ori.
Ehei, ce mai poveste
descântată cu palmele aspre!
Vin unii,
mă-ntreabă, bietul meu suflet ce face.
Bine, le spun –
la un ultim turnir au căzut de pe cai
doar armurile...

Doar roșu stins

E vina ta
că nu m-ai oprit
cu o viață în urmă,
când eram o fiesta,
când visam colorat
urcându-mi sufletu-n zarzăr!...
Acum doar roșu stins,
cenușiu grav,
toamna desfrunzită
Și... ATÂT!

VALERIU STANCU

UN OM AL EPOCII SALE

Nu am fost – și nu sunt – unul din admiratorii **scriitorului** Alexandru Vlahuță. Și asta pentru că, influențat, probabil, și de judecățile de valoare emise de George Călinescu, l-am socotit mereu doar un insignifiant epigon eminescian. În schimb, **omul** Alexandru Vlahuță m-a fascinat, căci am văzut în zbuciumul său existențial o tulburătoare adaptare la realitate a maximei lui Terentius : „homo sum et humani nil a me alienum puto” (sunt om și nimic din ce e omemenesc nu-mi este străin).

Născut și trăind în vremea republicii roșii (mai exact, în vremea dictaturii comuniste), dar venind dintr-o familie cu pronunțată orientare de dreapta și cu o necondiționată admirație față de familia regală a României, m-a deranjat încă din școala primară atitudinea antimonarhică a scriitorului tutovean și am detestat cunoscutul său poem **1907** (singurul, cred, din creația sa pe care l-am studiat la școală). Teribil m-a scandalizat lumina în care era înfățișat monarhul din acea pastişă după **Împărat și proletar**. În primul rînd, pentru că nu avea geniul eminescian care strălucea în tot ceea ce crea Poetul Nepereche. În al doilea rînd, pentru că nu dovedea nici deferența nobilă pe care Eminescu o arată, în **Împărat și proletar**, față de Cezar. M-am bucurat mereu că istoria și posteritatea au dovedit în mod indubitabil că scriitorul Alexandru Vlahuță s-a înșelat amarnic în privința Regelui Carol I!

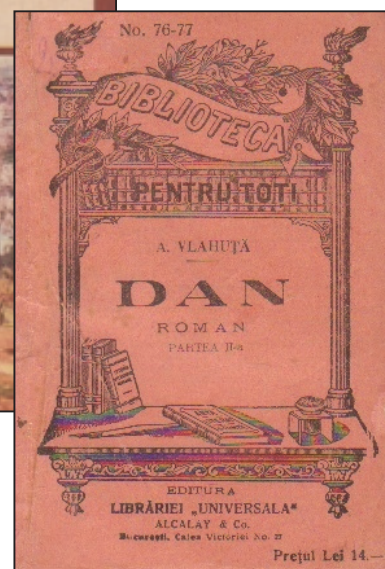
În schimb, omul Alexandru Vlahuță a fost un adevărat și surprinzător poem! O nestăvilită epopee! O năvalnică poveste! Toate tribulațiile sale existențiale l-au umanizat și mi l-au apropiat de suflet. Deși de condiție medie prin naștere și prin devenire, s-a arătat mereu a fi un rafinat epicureic care chiar a știut să se bucure de orice zi și să dea substanță faimosului îndemn horatian „Carpe diem!”. Veșnic îndrăgostit, entuziast „făcător” de reviste, năzuos jinduitor la recunoașteri oficiale, dar prieten devotat, admirator sincer al lui Mihai Eminescu, apărător al românului „de rînd”, dar știind să pună preț pe deliciile existenței (înfiera moravurile înaltei societăți, însă jinduia cu ardoare să facă parte din ea), Vlahuță chiar a fost o pată de culoare în perioada tulbure în care i-a fost dat să trăiască. L-a „reașezat” în ochii mei faptul că s-a îndrăgostit de pe băncile școlii de fata dascălului său de italiană, Ida Pagano, și s-a căsătorit cu ea la mai puțin de 20 de ani, adică la o vîrstă cînd băieții, de obicei, abia învață alfabetul erotic. Mi l-a apropiat și curajul de a avea trei soții, într-o vreme în care fariseismul pudibond și moralizator cerea un greu tribut celor cu libidou mai sprințar. Un alt aspect ce îi pune în valoare calitatea umană de rară esență: știa să întrețină, să cultive și să prețuiască prietenii adevărate. Este elocvent în această privință faptul că a păstrat pe viață prietenia unor Grigorescu, Delavrancea, Caragiale, oameni nu tocmai comozi.

E adevărat că s-a dovedit în multe poeme ale sale un epigon eminescian, dar a reușit să-i închine Maestrului

cel mai tulburător, mai profund, mai cunoscut, mai citat poem: **Lui Eminescu**. Și nu e un poem de circumstanță, de suprafață, ci unul adresat poetului arderii de tot, creatorului damnat, cu un destin din cele mai tragice, un poem în care problema geniului creator, a jertfei întru creație este abordată în chip strălucit. Finalul închinării sale rezumă în cîteva versuri una din obsesiile întregii existențe a romantismului: „S-aprinzi în bolta vremii aștri / Din zborul tristului tău gînd... / Văpaie!... Ce-o să-i pese lumii / Că tu te mistui luminînd?”.

Deși în poezie este de multe ori prozaic, pe alocuri prolix, prea evident moralizator, de-a dreptul „tezist” uneori, a reușit să ne lase moștenire unul din cele mai uluitoare versuri ale literaturii române: „Nu de moarte mă cutremur, ci de veșnicia ei” (**Din prag...**).

Admirația nețărmurită față de Eminescu, prietenia ce l-a legat de Grigorescu, Delavrancea, Caragiale, veșnica lui dispută cu Academia și încercările disperate de a rămîne în centrul atenției unei societăți care nici în acea vreme nu pune mare preț pe valorile sale i-au șlefuit mereu sensibilitatea, i-au întreținut dorința de a lăsa ceva în urmă, l-au umanizat și poate tocmai această umanizare l-a ajutat să lase posterității și romanul **Dan și România pitorească** (un fel de **Cîntarea României** a lui Alecu Russo, mai puțin înflăcărată, însă mult mai concretă, mai ancorată în realitate), să fondeze reviste, să traseze inspirate, realiste direcții cultural-literare (așa cum procedează în poemul **Unde ni sînt visătorii?...**) și să nu rămînă nici în afara epocii sale, nici în urma ilustrelor personalități alături de care a trăit.

IOAN DĂNILĂ

LA ICOANA LUI ALEXANDRU VLAHUȚĂ

Mă regăsesc în entuziasmul cu care Mihail Sadoveanu îl aduce în amintire pe cel ce ne-a lăsat „România pitorească”, dar și „Dormi, iubito!”, „Din prag”, „La icoană”, alături de romanul oricărui adolescent, „Dan”. Se scurseseră mai puțin de 40 de zile de la trecerea dincolo (la 19 noiembrie 1919) a scriitorului, dar prietenului său îi era vie prezența celui ce, printre altele, „povestește minunat – cu măsură, cu gust, într-o formă literară desăvârșită, [de] parcă mai întâi ar fi scris cele ce spune”. Uriașul condeier nu se sfiește să-l considere „ca un maestru al” său. Admiră la el dorința „de a sta deoparte de luptele și mizeriile politice”, conchizând: „Fără îndoială, și Vlahuță este o victimă a războiului” (în *Opinia*, [Iași], 5 dec. 1919, apud „Convorbiri literare”, anul CLII, nr. 11/287, noiembrie 2019, p. 53).

Poate cel mai nimerit omagiu pe care am ținut să i-l aduc scriitorului pe care l-am adulat din adolescență a fost relectura romanului „Dan”. (Apariția lui, în 1894, a fost sărbătorită de Mihail Sadoveanu ca un mare eveniment literar. Nedrept de puține referiri la acest roman sunt în „Dicționarul scriitorilor români”, apărut în 2002 și coordonat de Mircea Zăciu, Marian Papahagi și Aurel Sasu.) Prilejul mi s-a oferit când a trebuit să caut contextul în care apare cuvântul „ateneu”, ca primă ocurență în literatura română. „E la Ateneu; prima lui conferință, sala geme de lume, se suie la tribună emoționat, o salvă de aplauze îl întâmpină” (ediția din 1894, p. 105; exemplar aflat la Biblioteca Județeană „C. Sturdza” Bacău).

Așa am descoperit un pasaj tulburător prin actualitatea lui.

Lui Dan i se cere să abandoneze pentru moment ziaristica și să se ocupe de problemele școlii, ba chiar să alcătuiască o gramatică a limbii române. Iată pasajul:

El „explică cum ar trebui schimbat întreg sistemul de învățământ: azi și programele, și cărțile didactice, și profesorii fac din școală o fabrică de spoială. De mic îl ia pe copil la «*substantive, prepozițiuni, interjecțiuni*», și el, sărăcuțul, se trudește, cu figura speriată, să le pronunțe, să-nvețe papagalicește ceea ce nici dascălul nu pricepe; înăuntru mintea lui doarme pentru școală, și pe deasupra s-așterne un lustru, o pojghiță, care crapă și cade cum dă de soare și de libertate, cum scapă de bidineaua dascălului. Și bieții băieți trec prin școală ca printr-un loc de tortură. Desfătarea cu care la sfârșitul anului, imediat după un examen, își aruncă școlarul cărțile, caietele, tot ce-i mai amintește chinurile unei clase de care a scăpat este, poate, cea mai elocventă manifestare și revoltă a conștiinței lui în contra acestui sistem de a-l îndopa în

silă și pe nemestecate cu o hrană nepreparată pentru el și imposibil de digerat. Cum să nu-i pară bine, când scapă de școală, că poate să uite, să-și ușureze capul ostenit și amețit de-atâtea lucruri, pe cari nu le-a înțeles, nu le-a simțit intrând în mintea și-n viața lui, ca ceva cald și sănătos care se topește, se amestecă cu sângele lui și-i face bine?” [...] „O gramatică română?... Dar aceasta ar trebui să răsară, să crească din mintea și vorba copilului, cum îi cresc dinții în gingii, iar nu s-așternem cu lopata definiții stupide și forme goale, cari-l sperie și-l zăpăcesc. O bună carte de lectură, cu explicări blânde, omenești, cari să-i arate înțelesul, funcțiunea și viața fiecărei vorbe, să vadă copilul că limba e ceva viu, organic, să-i fie drag s-o învețe, s-o priceapă bine în toate secretele dezvoltării ei; ... asta ar trebui mai întâi. Ce comoară de frumuseți doarme îngropată în poeziile poporului nostru, și bieții băieți habar n-au câte cunoștinți ar putea ieși de-acolo! Ei își cheltuiesc o bună parte din energia și spontaneitatea minții lor crude pe tipicurile pedante, pe formulele goale ale unei învățături artificiale. Ce dragoste să mai simtă pentru limba românească bietul școlar când dascălul moțăie cu nasu-n gramatică și crede că acolo-i toată pricopseala!...” (ibidem, pp. 32-33).

Cu o zi înainte de centenarul comemorativ (pe 18 noiembrie deci), m-am ambiționat să telefoniez tuturor directorilor de unități de învățământ din țară care poartă numele lui Al. Vlahuță: Colegiul Național din Râmnicul Sărat, județul Buzău (str. T. Vladimirescu nr. 13); Liceul Teoretic București (str. Școala Floreasca nr. 5); Liceul Tehnologic Șendriceni, județul Botoșani (Str. Principală nr. 44); Liceul Tehnologic Podul Turcului, județul Bacău (str. T. Vladimirescu nr. 95); Școala Gimnazială Iași (str. Buridava nr. 10); Școala Gimnazială Focșani, județul Vrancea (aleea 1 Iunie nr. 6); Școala Gimnazială Oltenița, județul Călărași (str. Mărășești nr. 27A); Școala Gimnazială Gugești, județul Vrancea; Școala Gimnazială din comuna Alexandru Vlahuță, județul Vaslui. Unii dintre ei știau despre evenimentul de a doua zi și programaseră momente comemorative. Alții au aflat de la mine și mi-au mulțumit frumos. Le-am explicat că e posibil să fie întrebați elevii în legătură cu centenarul celui aflat pe firma școlii și că e bine să fie informați. Am avut și o experiență plăcută, constatând că actualul liceu din Șendriceni este fosta Școală Normală, care în această toamnă și-a sărbătorit centenarul, dar și una neplăcută: nu am reușit să trec de zidul secretarei, pe care am cutezat să o corectez cu blândețe („*Doamnă directoare*, nu *doamnă director*”). M-a pedepsit refuzând să continue dialogul...

SERGHEI COLOȘENCO, ALEXANDRU VLAHUȚĂ (2)*

Cum „atacă” un amator moderat o lucrare enigmatică? După metoda obișnuită a începătorilor: se oprește direct asupra „jocurilor” clasice (careurile cu definiții tematice), uitându-se cu teama neofitului la... greu descifrabilele biverbe, triverbe, monoverbe, metagrame, biverbe meta-anagramate, aritmogrilă și a., socotindu-le *ab initio* inaccesibile.

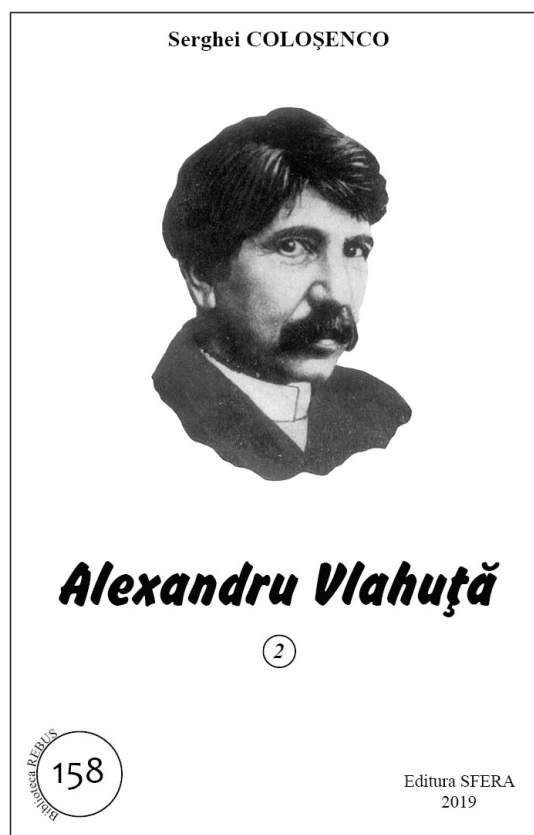
Fiind vorba de o plachetă omagială – Alexandru Vlahuță (1858–1919) la centenarul morții – ne-am aplecat, firesc, asupra careurilor inspirate de/din viața și opera scriitorului comemorat. Ele privesc: **1) poezia** – *Sonet (A revenit frumoasa primăvară, p. 21; Profiluri. (toate?!), un al 8-lea careu pe tema lor oprindu-se asupra tipurilor umane vizate (primul e Daniil, următoarele șase fiind triste, jalnice contrapuneri ale legendarului sihastru); 2) proza – *În ajunul Crăciunului, Amintiri despre Eminescu, Delavrancea, Coșbuc și Noi vrem pământ* (un mod de a spune cum s-a născut poezia), *Nicolae Grigorescu* – portrete și evocări ale artiștilor care l-au marcat și/sau i-au fost prieteni. Încă două *careuri* sunt, în finalul volumului, dedicate poeziei, respectiv prozei.*

Apreciam alegerea operelor: toate reprezintă preferințele personale ale pasionatului enigmist și exprimă interesul său pentru scriitorul atât de legat de Bârlad și de Academia Bârlădeană. Evidențiem o dată în plus ceea ce este propriu lucrărilor sale enigmatice pe teme literare: apropierea de autor, aplecarea migăloasă asupra operei, cu o atenție și o dedicare egale – dacă nu chiar mai mult – cu ale unui critic și istoric literar. Autor dedicat, subtil, ingenios, profesorul de literatură și profesorul de rebus Serghei Coloșenco își pune în valoare, și de această dată, exigența și acribia exemplare, recunoscute și admirate în selecta familie a enigmatistilor.

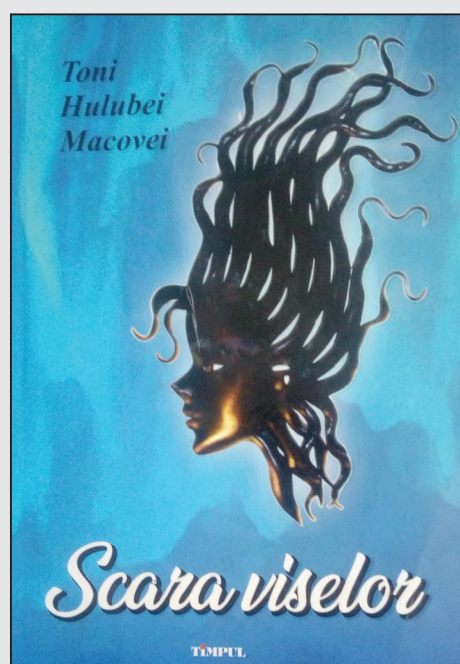
Reamintim, în context, că frații Mircea și Sergiu Coloșenco i-au dedicat lui Alexandru Vlahuță, în urmă cu 15 ani, o ediție omagială, mai exact o antologie de poezie și proză cu titlul *Iubire*, Editura Sfera, Bârlad, 2004.

E. P.

* Plachetă apărută la Editura Sfera, Bârlad, 2019, în Biblioteca Rebus, colecție ajunsă la nr. 158; placheta *Vlahuță nr. 1* a apărut în 2004.

SEMNAL

Volum antologic ce cuprinde 111 poezii, apărut la Editura Timpul din Iași, în 2019, „o SCARĂ pentru toate vârstele și anotimpurile”, cum a scris autoarea în dedicație.

Serghei Coloșenco

GHEORGHE GHERGHE

BISERICILE DIN BÂRLAD VĂZUTE DE CĂLĂTORI STRĂINI

În arhivele Vaticanului s-a găsit o descriere anonimă a Moldovei din 1528, care prezintă o informare pentru Ferdinand von Habsburg. Descrierea a fost inclusă în lucrarea lui Georg Reicherstorffer publicată în 1541 și intitulată „Chorografia Moldovei”. Lucrarea prezintă o descriere a moldovenilor, locuitori de origine romană aduși de Traian, dar păstrători ai obiceiurilor geto-dace, și religia lor: „Ei recunosc pe Hristos și pe sfinții Apostoli și, după cum susțin, ei au urmat cu multă evlavie și cinstire, încă de la început și până acum, învățătura Sfântului Pavel.” („Călători străini”..., vol. I, pp. 196-197).

Au urmat alți călători străini care au trecut prin Moldova. Cei mai mulți au fost interesați de bisericile catolice și de enoriașii lor, dar au fost și călători care ne-au lăsat însemnări despre bisericile ortodoxe. Informații deosebit de prețioase avem de la negustorul Martin Gruneweg (1562-1618). În 1584, Gruneweg a trecut și prin Bârlad și ne-a lăsat o informație foarte însemnată: „În piață se află o biserică de piatră, frumos pictată în interior și exterior cu tot felul de vieți de sfinți; de la turnul clopotniței până sub clopotele sale erau 15 trepte.” („Călători străini...Supliment”, vol. I, p. 101).

Negustorul Martin Gruneweg ne prezintă o biserică din piatră, anterioară celei construite de Vasile Lupu în 1636. Mulți istorici români care au studiat bisericile din Bârlad au fost convinși că în târg, în vremea aceea, erau numai biserici din lemn. Mai mult, s-a încercat să se demonstreze că Vasile Lupu a construit actuala biserică numită Domneasca pe ruinele alteia mai veche, construită din lemn de Ștefan cel Mare. Biserica văzută de Martin Gruneweg avea picturi interioare dar și exterioare, în felul celor mai bine cunoscute din nordul Moldovei. Informația este plauzibilă, Bârladul în acele vremuri fiind sediul marelui vornic al Țării de Jos, o capitală administrativă pentru mai mult de jumătate din țară. Într-o localitate de o asemenea importanță nu putea fi o simplă biserică din lemn, și încă domnească. Spunem domnească deoarece Bârladul și ocolul din jur erau „loc gospod”, adică proprietate domnească. Călătorul prezintă și locul unde era amplasată această biserică, în piață. Dar unde era piața în 1584? Atunci, târgul Bârladului se afla la începuturile sale. Pe partea dreaptă a râului, de la Capul podului spre sud, se găsea Ulița Veche, axa târgului în acea vreme. Reamintim că este vorba de cursul vechi al râului. Piața, în primele secole de existență a târgului, se găsea la capul podului, pe partea dreaptă a râului. Căruțele cu mărfuri, care veneau pe drumul de la răsărit, după ce treceau podul, intrau în piață. Unele mergeau mai departe spre apus, altele desfăceau mărfurile în piață, pentru tranzacții comerciale. În partea de nord a pieței și a capului podului se găsea biserica menționată de Martin Gruneweg, biserică domnească, ctitorită, cel mai probabil, de Alexandru cel Bun. Greu de crezut că Martin Gruneweg s-a înșelat în privința prezentării bisericii: descrierea caselor, a oamenilor și a serviciului religios este reală. „În bisericile valahe ei cântă totul în limba slavă deși nu înțeleg un cuvânt din aceasta, precum la noi călugărițele.” Călătorul a fost surprins să constate că se cântă în limba slavă, valahii fiind:

„un popor frumos [...] care au propria limbă, aproape ca italiana, întrucât sunt o ceată alungată din Italia” (ibidem, pp. 80-91). Surprinzător, negustorul Martin Gruneweg îi numește pe locuitorii țării valahi, nu moldoveni, afirmație care dovedește că toată lumea ne cunoștea originea etnică.

Următoarea informație despre bisericile din Bârlad o avem din 1636, an considerat ca fiind momentul ctitoririi lui Vasile Lupu. Atunci, prin Moldova a trecut Krasinski, un sol al Poloniei, în drumul său spre Istanbul. În Bârlad a găsit o biserică din zid și șase de lemn. („Călători străini”..., vol. V, pp. 117-118). Această biserică din zid nu era ctitoria lui Vasile Lupu, cum au crezut mulți istorici. Dacă era o construcție recentă, ar fi fost o noutate și solul ar fi consemnat în scris fenomenul. Acea biserică mai veche a târgului, din zid, era Vovidenia, ctitorul ei fiind, cu mare probabilitate, Alexandru cel Bun, domn care a organizat Țara Moldovei administrativ și religios.

Informații deosebit de importante avem de la mijlocul secolului al XVII-lea de la Marco Bandini și Paul de Alep. Activitatea lui Bandini în Moldova a fost consemnată într-o lucrare numită „Codex. Vizitarea generală a tuturor bisericilor catolice de rit roman din provincia Moldovei. 1646-1648.” Pentru Bârlad, a consemnat: „Bisericile schismaticilor sunt opt (la număr, două de piatră, celelalte de lemn, dintre care două s-au prăbușit, iar patru, de lemn, există încă; sunt șase sute de case, cinci mii de oameni.” („Codex”, pp. 90-106, apud Dan Ravaru, „Călători străini despre județul Vaslui”, Editura PIM, Iași, 2014, p. 65). Marco Bandini a surprins real situația Bârladului, oraș cu cinci mii de locuitori. Existența a opt biserici pare plauzibilă: reveneau aproximativ 700 de enoriași pentru o parohie. Din totalul de opt biserici, două erau din piatră. Acestea nu puteau fi decât ctitoria lui Vasile Lupu, biserica nouă, și cea veche, Vovidenia, prima biserică a târgului. Marco Bandini vine să întărească informația lui Krasinski. Acesta văzuse o biserică de zid, în timp ce Bandini, după doar zece ani, a găsit două, a doua fiind cea construită de Vasile Lupu.

Paul de Alep a venit cu o informație lămuritoare: „Am ajuns într-un târg mare, numit Bârlad. Acolo sunt trei biserici: biserica Maica Domnului, clădită de curând din piatră de către domn, biserica Sfântul Dimitrie și cea a Sfântului Chiriac.” („Călători străini...”, vol VI, p. 27). Desigur, erau mai multe, știm de la călătorii anteriori, Paul de Alep le-a menționat pe cele mai importante, cele construite din piatră. Călătorul sirian a menționat biserica construită din piatră, pe care nu o numește domnească, deoarece, fiind recentă, toată lumea îi cunoștea ctitorul, iar târgoveții o numeau domnească pe cea ctitorită de Alexandru cel Bun, cu hramul Vovidenia. Chiar Paul de Alep a înțeles că biserica domnească era Vovidenia, deoarece o notează ca fiind a Sfântului Chiriac: în limba greacă, cuvântul *kir* înseamnă *domn*. Cu acest termen toată lumea se adresează pentru a desemna domni și doamne, și tot astfel este numită și ziua de duminică, adică ziua Domnului.

NICU APOSTOL

ÎNVĂȚĂTORULUI NOSTRU, ÎNVĂȚĂTORULUI TUTUROR*

Amintirea șederii în băncile anilor de școală primară, având în față pe Doamna Învățătoare și propria experiență profesională, de aproape 24 de ani, la catedra școlii primare, mă îndeamnă să cer îngăduința câtorva gânduri și mărturisiri.

Ne bucurăm nespus la gândul că din cuprinsul niciunei liste, fie ea foarte scurtă, a cuvintelor cele mai bogate, mai frumoase, mai generoase – prin semnificații și rezonanțe – nu ar fi cu puțință să lipsească unul: *Învățătorul*.

Argumentăm gândind că portretul acestuia, al *Învățătorului*, – pe cât de limpede, de bineștiut nouă, tuturor, pe atât de complex – este produsul validat de generații și generații, la care participă în moduri diverse, daruri/însușiri doar dintre cele nobile, dintre cele sfinte: înțelepciune, credință, onestitate, generozitate, civism, perseverență, dorință de cunoaștere, drag de neam și țară intuim să fie câteva.

Lui, Măriei sale, Învățătorului, am dorit să-i aducem astăzi un modest omagiu. De la Iisus începând, veacuri, milenii, în curgerea lor, se pare că nu au diluat bogăția și frumusețea aurei acestui cuvânt drag. Mărturii demne de memoria posterității probează importanța și valoarea instituției învățătorului. Credem că nu e prea mult să atribuim profesiei de învățător rangul de instituție. Zorii României moderne au adus legi înnoitoare, au creat instituții. *Legea Instrucțiunii publice*, din 1864, institua învățământul obligatoriu și gratuit, pentru toți copiii, și aducea reglementări care începeau organizarea unei școli românești moderne, în pas cu vremurile. Legile s-au dat, școală în pas cu vremurile a început să fie zidită, cărămidă cu cărămidă. Pentru lucrarea aceasta de amploare națională, truditorii, „ziditorii” chemați au fost *Învățătorii*. Decenii la rând, învățători de pe cuprinsul țării întregi au pus în slujba școlii, a „luminării” neamului, nu doar cunoașterea, ci și vrednicia lor.

Înainte să dăm glas omagiului nostru Învățătorului local, să amintim mărturia lui Ion D. Isac, învățător în satul Pojogeni, județul Gorj, în anii care au urmat primului război mondial: „La școală s-a lăsat totul în sarcina învățătorului. S-a plecat de la o concepție foarte curioasă: se cerea învățătorului, în primul rând, să-și facă școală și se nota în inspecțiile pe care le făceau învățătorului de către inspector dacă și-au făcut școli sau nu. Aceasta vine cam totuna cu pretenția de a i se cere unui președinte de tribunal să-și facă tribunal, unui comandant de regiment să-și ridice cazarmă și unui mecanic să-și facă mașină. În 1926, începusem să fac în satul meu o școală de meserii și fiindcă se dăduse ordin

să se desființeze, am fost nevoit să mă împrumut cu sute de mii de lei, ca să pot isprăvi clădirea. A trebuit să fac eu sacrificiul ridicării școlii pentru că până în 1925 nu se găsea în toată regiunea nici un meșter ca să facă cea mai mică lucrare.” (Ion D. Isac, *Din zilele unui învățător de la țară*, Editura Eminescu, 1985, pp. 7-8).

Chiar dacă uneori lipsesc mărturiile scrise despre generozitatea fără de margini a învățătorilor noștri, cele materiale ori memoriale ne obligă să le facem cunoscute, să le omagiem.

Suntem onorați să-l amintim aici pe ctitorul de școală care, cu mai mult de un veac în urmă, dăruia satului Șuletea terenul proprietate a familiei, pentru construirea primului local în care urma să învețe „cetitul” primele serii de elevi din sat. Clădirea, renovată și extinsă ulterior, se află chiar aici, în imediata apropiere, alături de Sfânta Biserică. Așadar, suntem îndreptățiți și datori să aducem astăzi omagiul nostru învățătorului Neculai Caraivan, celui care a dăruit avutul său, bunuri materiale necesare construcției și trei decenii de muncă la catedra școlii.

Nu greșim să apreciem că aceea a fost școala învățătorului și a familiei Caraivan. De fapt, darurile generoase primite de comunitatea din Șuletea și, de ce nu, de către țară, nu se epuizaseră. Virgil, fiul lui Neculai și al Smarandei Caraivan, va fi moștenirea binecuvântată, grație căreia istoria, cultura bărlădeană și a satelor din zonă au beneficiat de cercetări și proiecte valoroase. Activitatea cărțurarului din Șuletea, prin munca de cercetare, prin proiectele publicistice și culturale, susținute mereu cu valorile și bunurile personale (cu trecerea timpului din ce în ce mai firave) o atribuim astăzi – deși nu a stat la catedră – tot unui Învățător. Virgil Caraivan a fost și el unul dintre Învățătorii care au pus în slujba neamului nu doar înțelepciunea, priceperea și energia sa, a pus... totul. Descoperim recunoașterea aceasta inclusiv în numele pe care îl poartă în prezent instituția noastră.

La Fedești, învățătorii Natalia și Dumitru Ciobanu au condus destinele școlii din sat timp de jumătate de veac. Documentele bine păstrate în arhiva școlii reconstituie viețile a doi dascăli, dedicate școlii, satului și copiilor lui. Primul copil, Maria Suzana, li se năștea în cancelaria școlii, într-o zi de duminică, pentru că acolo era „casa” lor. În afară de școală, ei nu aveau nimic! Activitățile școlare, extrașcolare și administrative semnalate în arhivă surprind prin frecvența lor, îndemnându-ne să ne întrebăm de unde atâta energie, de unde atâta timp?! Șase zile pe săptămână școală, a șaptea – duminică – la Sfânta

Biserică, tot în jurul elevilor. Rostul iubirii lui Dumnezeu ori bucuria rugăciunii erau mai bine știute demult, se pare! Iar Învățătorii noștri slujeau și întru acestea.

Despre Învățătoarea Natalia Ciobanu, multe sunt demne de amintit, mai cu seamă că a găsit putere și pricepere, dincolo de activitatea profesională și de familie: a lăsat moștenire o prețioasă monografie a satului Fedești, către paginile căreia ne îndreptăm și azi, de câte ori simțim să o facem.

Despre Învățătorul Dumitru Ciobanu, directorul școlii jumătate de veac, cel puțin la fel de multe ar fi de evocat. Poate amintirea genții din piele, în care, alături de documente, într-unul dintre buzunare erau nelipsite un ciocan, un clește și niște cuie, să fie de interes?! Poate evocarea faptului că a fost cel care a trudit la toate ctitoririle localurilor de școală, inclusiv a celui dăruit la propriu de cutremurul din 1940?! Dar putea Învățătorul nostru să nu dăruiască din energia și spiritul său civic ridicării frumosului lăcaș bisericesc al satului? În anii crânceni din preajma Războiului, alături de Preotul-paroh, Învățătorul a fost nelipsit. Au dus împreună, până la capăt, misiunea ce astăzi ar putea părea imposibilă, gândind la anvergura construcției și la anii aceia de sărăcie și suferință (1937 – 1946). Gândesc acum cât de nedrept este să întrerup aici evocarea atâtor altor Învățători, oameni ai școlilor din atâtea alte sate, care ar merita cu prisosință titulatura nobilă, cu majusculă! Cu toate acestea, deși nepomeniți aici, ei sunt și vor continua să fie, asemenea tuturor celor demni Învățători, atâta timp cât vor fi Elevi. Elevi, adică tineri care vor călca pragul școlii cu speranță, cu încredere, cu dorință de cunoaștere. Elevi, adică tineri care au aflat că, dacă de lângă familie lipsesc școala și biserica, edificiul pe care ei tind să se ridice va fi unul șubred. Că Învățătorul școlii de odinioară și-a revărsat energia și dăruirea semenilor, comunității, descoperim astăzi, ca pe vestigii neprețuite, parcă ireale. Sunt semne onorante de noblețe, demnitate și credință, care parcurg consistent existența sa personală și profesională.

Dar și în prezent, Învățătorul există, trudește și dăruiește neîntrerupt printre elevii săi, printre părinții elevilor săi, la școală și în afara ei. Deși pare că nu mai are aceeași înfățișare precum odinioară, îl descoperim. Învățătorul există, el nu a încetat nicicând să funcționeze. Încheiem cu un firesc și adânc gest de reverență în fața celui care, parcă dintotdeauna, nu a încetat să așeze cu grijă și pricepere slova și cuvântul în lumea minunată a copilului: Învățătorul!

* Expunere la simpozionul *Înveșnicirea Învățătorului*, desfășurat la Șuletea, 5 octombrie 2019, organizat de Asociația culturală „Virgil Caraiuan”, în colaborare cu Academia Bârlădeană, Școala Gimnazială „Virgil Caraiuan”, Primăria comunei.

Iulian BOSTAN

PE ARIPILE GÂNDULUI

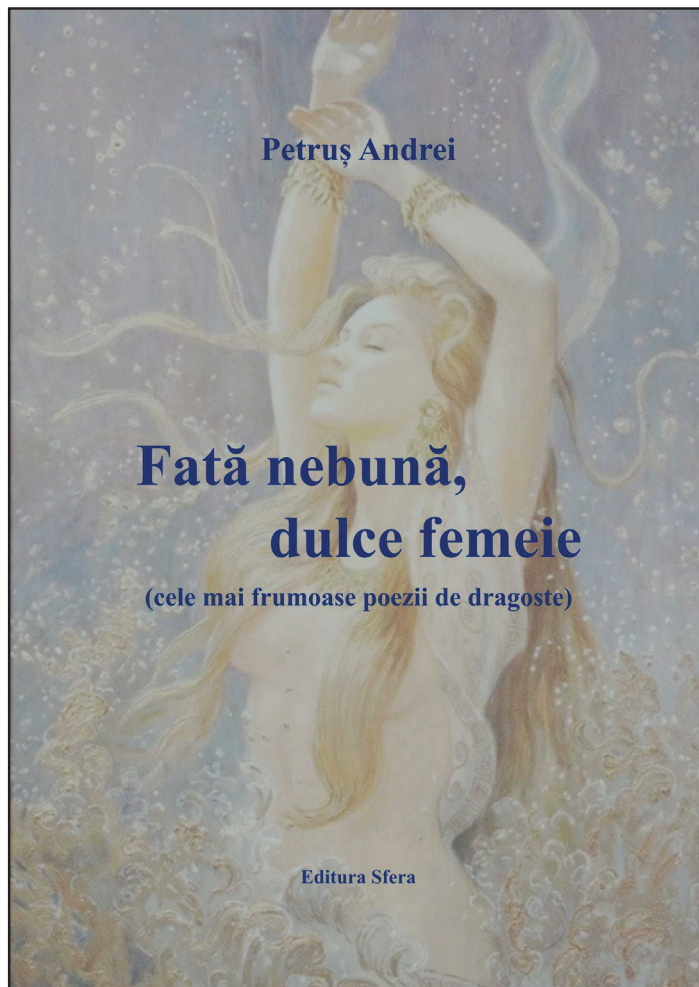
Adeseori, în nopți de insomnie,
M-aventurez cu gândul printre stele,
Și-apoi sub cerul luminat de ele
Încep astrala mea călătorie...

Și mă întreb în clipele acele,
Cât va dura celesta-mi drumeție,
Căci dau mereu de-o altă galaxie,
La nesfârșit, în calea navei mele...

Și neputând s-accept nemărginirea,
Lansez o vorbă-n spațiu spre niciunde,
Sperând că-și va găsi cândva oprirea...,

Și înapoi distanța de-o străbate,
Peste milenii, cine știe, poate
Ecolu la-ntrebare-mi va răspunde...

SEMNAL

HORAȚIU STAMATIN

SIMION BOGDĂNESCU: *INTERIOR DE LEGENDĂ*

Simion Bogdănescu este un silitor și un smerit. În 28 de ani de la debutul său editorial, și-a încrustat pe stâlpul răbojului său tot atâtea cărți, de poezie, de proză și de critică literară. Nici un an fără o carte! Este un smerit și prin ultima sa tipăritură, *Interior de legendă* (Editura Cronedit, 2019, Iași, 176 p.), ce se prezintă drept o antologie de cronici, medalioane, eseuri ocazionate de, în majoritatea lor, scriitori tutoveni. Cele 34 de texte, flancate de o prefață mărturisitoare a autorului și o postfață laudativ susținută din partea editorului, dau măsura abilității sale, formate după un profesorat de patru decenii în câmpul literaturii române.

Titlul este unul încurajator: prin el Simion Bogdănescu ne invită în intimitatea actului lecturii. Când așterne un eseu, se vede experiența sa de deducție în cele literare: aplombul judecăților cade motivat, propozițiile au o tăietură obiectivă, comparatismul și trimerile culturale provoacă noi deschideri. Când scrie despre cărțile confracților, practică o critică impresionistă, dată de prima emoție încărcată, de obicei, de cea mai francă sinceritate. Observațiile sale critice din cronici sunt făcute la cald, iar o solidaritate de breaslă locală respiră mai peste tot locul și pe care apoi cu generozitate o nemurește în sinele său. El găsește boabe de miracol acolo unde alții, poate, s-ar fi pierdut în pustiul paginilor.

Eroii săi de legendă, vreo 22 la număr, sunt prezentați cu o decență sublimată de o reverență pe măsură de adâncă. În propoziții emblematice, le face un portret de iconar cât se poate de recognoscibil prin ceea ce-i caracterizează. Când se referă la autori al căror statut e deja stabilit în timp, lesne se pot vedea detașarea și rigoarea demersului. Vom exemplifica aleatoriu. Lui Alexandru Vlahuță, în două articole prilejuite de comemorarea unui secol de la dispariția sa, i se pot recunoaște „unele elemente premurgătoare” în lirica românească, exemplificând cu versuri din Bacovia, Macedonski, Panait Cerna, Vasile Voiculescu. Iar în opinia sa, volumele poetului, *Iubire și Sonete*, încă rezistă probei timpului. Elena Theodor Emandi, fiica scriitorului junimist Nicolae Gane, prin volumul *Din anii de durere. Pagini trăite*, aduce fapte din istoria tragică a țării iar, în concluzie, criticul afirmă că „valoarea cărții este triplă: istorică, sentimental biografică și literar-artistică”. După lecturarea monografiei profesorului Horia Stamatin, scrie că acesta „este un spirit enciclopedic, plecând uneori de la fărâme, urcă în timp și răscolește amintiri”, remarcând îndeosebi calitățile literare ale multor pagini. C. D. Zeletin este „om de știință, dublat de scriitor, încântă prin expresia rafinată, rezultat al unei gândiri de lux, clasice, în genul moraliștilor francezi. Lapidar, sentențios, altfel spus, maioreșcian”. Cele două intervenții despre Marin Sorescu par o reminiscență de pe vremea când S. Bogdănescu dezbătea la ore cu alumnii săi dramaturgia poetului. Marele boier de la Huși, Theodor Codreanu, „are gândul bătaios. Pus prea bine în gardă de inteligența sa nativă, de travaliul său neobosit asupra textelor eminesciene, dar și asupra textelor confracților săi literari”, este și „un spirit împătimit de idei”, „harnic și stătător la voroavă”. Sau: „Theodor Codreanu și-a sigilat destinul creator de acela al Luceafărului poeziei românești. Este un constructor de eșafodaje ideatice (v. Transmodernismul), stăpânind cu măiestrie arta documentării și argumentării, într-o adevărată

scrimă de inducție și deducție.” În poezia ieșeanului Valeriu Stancu, „melosul cu accente litanice este substituit cu tonuri și viziuni ironice și satirice generate de tristul adevăr” al zilelor prezente. „Lirismul reflexiv” al lui Ion Hadârcă îl predispune pe Simion Bogdănescu la judecăți sapiențiale: „Poetul comunică și se comunică prin tăcere, prin semne (văzute și nevăzute), prin emoții și sentimente... dar supremația o deține Cuvântul! Cu el și prin el se ajunge la esență (*in nuce*), la miez”. În Gheorghe Gherghe, vede „un istoric de rigoare științifică, îmbinând metoda teoretică admirabil stăpânită cu cercetarea în teren”, pe când cu Oltea Rășcanu Gramaticu „nu-i de glumit. Iluminată și înțeleaptă, enciclopedică și melioristă, și-a asumat un destin singular în istoria culturală a Bârladului, crucificată definitiv între Carte și Călătorie, două iubiri spirituale din care a dovedit că se poate cel mai temeinic și cel mai mult învăța”. Studiul lui Ioan Iacob despre Eminescu, „în substanța sa este dens, original în interpretări, în asociații și sugestii, în semnificații și viziuni”, în special în capitolele de la trei la șapte.

Mulți ceilalți eroi ai legendei, cei care fac gloria locală prin aparițiile lor editoriale, au parte la rândul lor de „iubirea” lui Simion Bogdănescu, trecut prin pana sa de critic literar. Pe scurt, despre o carte de versuri a lui Petruș Andrei declară sus și tare că „trebuie citită în stare de grație! Adaugă un ton original, necontrafăcut, la marea poezie religioasă românească.” Brăileanului Stere Bucovală îi descoperă dimensiunea lirică încă din titlu: „Metafora cu valențe oximoronice a titlului, *Orizontul din cușcă*, se încadrează vizibil atât în categoria ontologicului, cât și ca dramă a necunoașterii absolutului de către ființa umană din cauză că este oprită de spiritul divin”. Basarabeanul Iulian Filip este „sincer și bonom, fără accente metafizice dureroase”, dar totuși crede în „spiritul peren al tradițiilor populare autohtone.” „Explozia de poetese” declanșantă în Bârladul literar e formată din: Dorina Stoica, la care „Eul liric-religios este dominat de sinceritatea rostirii, de îndoială și vină, de toate deșertăciunile lumii”; Mariana Popa, unde „vocea lirică este uneori calmă, blândă, șoptitoare, fără mari convulsii, acea împăcare cu sine pentru că acceptă să trăiască într-un continuu mister”. Cât privește cartea Roxanei Galan, Simion Bogdănescu o caracterizează hotărât: ea „are un puternic accent biografic, o insinuantă didactică majoră și un puternic caracter eseistic. Valoarea ei se regăsește în mobilitatea ideilor dezbătute cu ardoare.” Vasluienei Vasilica Grigoraș îi face un portret sentimental: are „un chip ușor sidefat, cu o tăiere caldă de priviri, sugerat strânse și ascunse după rama unor ochelari, mă prinde într-o suavă reverie de pe coperta unei cărți”. Daniela Oatu scrie „o poezie despre poezie... un fel de lecție despre zbor, cu ușoare filiații stănesciene.” Liliana Liciu, Mariana Sava, Nina Toma și-au găsit și ele locul în conștiința critică a lui Simion Bogdănescu.

Poate ar fi fost bine ca articolele să fi fost grupate tematic, astfel cartea căpătând o aură de istorie culturală și literară. Multe din texte au fost publicate în reviste; de asemenea, s-ar fi impus ca acest lucru să fi fost menționat, respectiv revista cu anul și numărul.

Este binevenită și laudabilă o asemenea apariție editorială. Ea depune mărturie despre o anumită stare de grație, literară, în cazul nostru, într-un anumit timp și spațiu.

ELENA POPOIU

EMOTIVE PIETRE DE PRUND, CĂRȚILE...

De la „Spic de idei” (2002), la „Așchii de spirit” (2009) și „Consemnări în timp” (2013), Simion Bogdănescu pășește, scriind *infraeseuri*, în *biblioteca imaginară cu tănuite chei* (p.9) alcătuită din cărțile citite. Dacă *le-a ales* – bucurându-se de neatință libertate – ori *l-au ales*? Suntem, la rândul-ne, liberi să-l credem ori să ne-ndoim (măcar) puțin atunci când, în Cuvântul înainte al volumului de acum, „Interior de legendă”, mărturisește că în lucrarea sa de eseist prevalează nereținuta *savoare impresionabilă* menită să-l apere de chinul de a răspunde unor *plcticoase obligații* (p.7).

Ce autori a ales? Deopotrivă clasici și moderni, până la colegi de generație: de la Vlahuță la Marin Sorescu, de la C.D.Zeletin la Theodor Codreanu, Valeriu Stancu ori Horațiu Stamatin. Simion Bogdănescu citește deopotrivă proză și poezie, cu interesul și dorința de descoperire pe care nu i le-a atins sau tocit aplecarea spre sine. Ca număr de texte, raportul dintre poezie și proză în volumul de față este echilibrat: 13 poeți, între care 6 poete(se) – în studiul, ca întotdeauna cu miez, însoțind volumul, Valeriu Stancu îl definește, mai în șagă mai în serios, ca *políticos, galant și chiar encomiastic!* (p. 172) – , 9 prozatori, unii dintre autori figurând cu două sau trei cărți. Simion Bogdănescu îi citește pe toți apropiindu-și-i, dar și apropiindu-și-i, cu ochiul sigur al cunoscătorului care nu se poate înșela în evaluări, pentru că le face dinăuntrul aceleiași lumi: nu se poate rătăci în ea, prea de mult îi cercetează codul, de aceea *pătrunde pregătit și fără teamă* (p. 40) în interiorul oricărei cărți, ca într-o fântână, silindu-se să aducă la suprafață găleata *măcar pe jumătate plină cu apă sau cu fior de stele* (p.8).

Conștient de riscul unor reacții imprevizibile, îndeosebi în cazul poezilor în viață, se încumetă a face cronică de carte tocmai pentru că este poet dintre aceia *fulgerați de misterul poeziei* și neconținând a se arăta *poet în fața lumii* (p.41). Descoperă de la prima lectură notele distincte ale vocii autorului, nu le compară discriminator cu alte voci ori cu a sa proprie, le tratează cu deschiderea scriitorului necontaminat de condescendență, narcisism ori autoglorificare. Lectura sa, analitică, dar deloc sentențioasă, este mai ales prilejul unor incursiuni și paralele literare captivante. Ne spune singur cum pornește la drum: citește cu atenție și înfrigurare, își construiește un fel de imagine sensibilă și ideatică. Își caută apoi titlul: în carte, când e cazul, în alte cărți ale autorului, în asociațiile de idei pe care i le declanșează un vers, o propoziție. Uneori titlul i se oferă dintru început și, odată găsit, îi servește drept fir îndrumător. Apoi, tot citind și revenind asupra textului, îi apar căi de conexiuni, similitudini, trimiterile la autori, opere, curente artistice și de gândire impunându-i-se firesc, fiind nu doar justificate, ci inspirate și inspirante.

Prezentate adeseori și oral, dar de cele mai multe ori

scris – de altfel intervențiile sale orale în diverse conclavuri, academice sau nu, sunt, de regulă, însoțite de laborioase alcătuiți scrise: nu-i place, nu-și permite, nu e stilul său să peroreze *pe deasupra* textului sau autorului: din egal respect față de autor, față de carte, de public și de sine. Nu se declară critic literar, de aceea preferă să-și grupeze impresiile de lectură nu sub titulatura de cronică literară, ci să le numească eseuri, de fapt *infraeseuri* – și ne convinge cu argumentația

sa în favoarea acestei denotații de specie literară care, tocmai, depășește tiparele speciei. Revenind la geneza lor, multe sunt cuvinte de întâmpinare, prefețe. Punctele de vedere sunt atât de interesante, atât de incitante cheile de lectură, încât cartea prezentată se citește și datorită/ de dragul studiului introductiv. Iar titlurile, *ehei!* inspiratele titluri: *Odată, ca zeii* (despre C.D. Zeletin), *Vărul poet și vara poezie* (despre Marin Sorescu), *Metafizică de sine* (despre Valeriu Stancu)... Ca și în titlurile propriilor cărți, metafore sezizante îl pregătesc pe cititor pentru întâlnirea cu noul op de eseuri. Pagini pe care cei ce-l cunosc deja le citesc cu așteptare mereu împlinită, cu bucuria regăsirii, cu sentimentul că-și recunosc în gândurile lui Simion Bogdănescu propriile impresii ori, dimpotrivă, trăiesc voluptatea de a și le vedea contrazise, de a se lăsa convinși,

seduși de viziunea poetului-eseist.

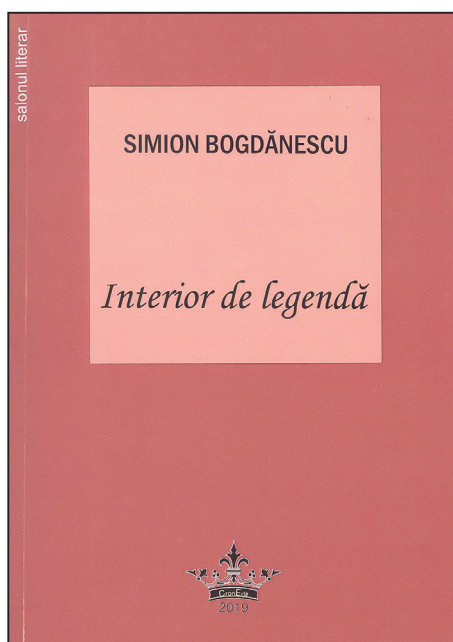
Poet în fața lumii, cum spune. Și ce lume! *Un convoi, din Antichitate și până astăzi...Un glob de poeți știuți, cu operă* (p. 41). Despre poeții care-i sunt și prieteni – de mai ieri ori de azi – mărturisește că nu poate scrie foarte ușor: *Trebuie să mă pregătesc sufletește, să-mi încerc întâi vârful inimii sub formă de peniță cu o pietricică albă-vânătat de croh, să mă uit după Lună(în întunericul ei) ca dă-mi astâmpăr emoția, să-mi iau credința în dinți...*(p.40). Intră în *trudă*, așadar, bine înarmat. Îi fură ochii, de la primul contact cu textul, cuvinte pe care și le însemnează pentru că-i sugerează perspective, unghiuri, punți – construite cu materialul autorului – pe care le adnotează cu remarci ori sugestii de înțelegere, pornind *de la* și ducând *la* convingerea că *fiecare poet adevărat vorbește cu sine: despre ce-i trece prin minte, despre ce-i stăruie-n suflet, despre ce a trăit și nu a băgat de seamă, despre ce ar fi vrut să trăiască dar n-a mai avut vreme când ...* (p.25). Tot astfel citind *din* și scriind *despre* scrisul (nu doar în versuri) al celorlați.

Sunt fascinante, fie ele încifrate ori nu, poezia și proza lui Simion Bogdănescu.

Sunt de citit neapărat și eseurile sale invitându-ne, toate, în *interioare fântâni*, în *fântâna albă* la care poetul *a sunat cu nuiaua magică...*(p. 7)

Și i s-a deschis!

Ca un *interior de legendă...*

TEODOR OANĂ

CUIUL LUI PEPELEA

De câte ori am o nedumeriere care nu-mi dă pace apelez la părerea prietenului meu Matache, pe care îl știu nu numai bine instruit, dar și bine informat. O astfel de nedumerire m-a determinat să-l întreb cu toată seriozitatea, deși subiectul pare să fie nostim:

-Matache, crezi tu că a existat o întâmplare adevărată care a dat naștere la zicala „Cuiul lui Pepelea?”

-Nu cred, zice Matache sigur pe răspuns. Aici e o figură de stil. Dacă românul s-a născut poet, cum a zis Alecsandri, el n-a făcut un efort deosebit ca să exprime în limbaj metaforic o realitate care dăinuia de secole.

-Chiar așa? Adică cum?

-Foarte simplu. Românul și-a imaginat spațiul lui de existență ca fiind propria lui casă. Această casă a fost secole de-a rândul râvnită de unii și de alții. Dacă n-au putut s-o ia în stăpânire în întregime, s-au mulțumit și cu o parte. A zis străinul că se mulțumește și cu un cui al lui bătut în peretele casei. A considerat că locul acela, unde a butut cuiul, e al lui și vine la el când vrea. Explicarea este metaforică. Dar locul acela era un bun care îi aparținea românului. Poate mă întrebi, la modul figurat, ce agăța străinul în cuiul din casa românului. Agăța propriile interese. Iar acestea n-au fost puține. Asemenea cuie au bătut turcii, rușii, Habsburgii. Înaintea lor au fost alții, de care nu știm mare lucru, dar că au avut și ei cuiele lor suntem siguri.

-Ce spui tu e adevărată istorie. Eu credeam că e doar o poveste populară.

-Poți s-o iei cum vrei. Istoriile populare mai sunt și adevărate.

-Din câte îmi dau seama, metafora asta pare să fie leat cu balada *Miorița*.

-Cam așa. Au fost vremuri când pereții erau ciuruiți de cuie, că nu mai știa românul unde să-și agațe cămașa, dar pereții au rezistat și treptat, treptat cuiele au rămas, pentru o vreme, o amintire.

-De ce spui pentru o vreme?

-Pentru că istoria se repetă, dar în alte condiții ca cele din trecutul îndepărtat sau mai apropiat. Când am spus pentru o vreme, m-am referit la România Mare.

-Vrei să spui că și acum avem cuie în pereți? Cuie de-ale lui Pepelea?

-Nu e numai convingerea mea când spun că asemenea cuie există. Mai marii zilei pretind cu totul altceva, dar le acceptă în numele unor concepte globaliste, sau ceva de genul acesta. Am remarcat că unii formatori de opinie au curajul să recunoască existența lor, a cuielor metaforă, alții se declară mulțumiți de noua stare a lucrurilor. Mă îndoiesc să cred că aceștia din urmă sunt chiar convingși de ceea ce spun, dar pun mai presus de toate propriile interese. Toate opiniile sunt expresia unor interese

politice.

-Dar, Matache, starea asta pe care mi-o prezinți este avută în vedere într-un program hotărât anume?

-Așa pare. Mai poți gândi ceva pentru tine astfel încât și un cui bătut în peretele casei tale să știi că e al tău și nu al altora?

-Mă gândeam la o perspectivă de viitor.

Matache mă privește de parcă m-ar descoase cu gândurile.

-Despre ce perspectivă de viitor poate fi vorba dacă acum există cuie bătute și în parchet?

-În parchet? Adică în podeaua casei? Ce poți agăța în ele?

-Interese. Iar acestea fac trimitere la petrol, la gaze, la minereuri...

-Dar minele s-au închis mai peste tot.

-Pentru că nici industrie siderurgică și metalurgică românească nu mai avem.

Ia te uită de la ce am pornit și unde am ajuns. Cu alte cuvinte, fiecare cui din zicală înseamnă altceva și toate la un loc se traduc prin interese. Să fi știut românul de altădată până unde o să bată vorba lui?

LUMINIȚA COJOACĂ

Sfântul Nicolae

Nicolae din poveste
Domnul luminat pe creste
Munții cei făloși s-arată
Tu măreț cinstit la Poartă

Flacăra de foc vitează
Nicolae domn veghează
La aleasă mândră țară
Dorul cel ales de mamă

Nicolae domn ales
Candela din foc veghezi
Nașterea copiilor
Flacăra câmpiilor

Frunză verde de mohor
Nicolae câmp cu dor
Mișcă Poarta zbuciumată
La copii când se arată

Serghei Colosenco

Eusebiu
CamilarMagda
IsanosBIBLIOTECA
REBUS

65

EDITURA ȘTERA

ELISABETA ISANOS

DRUMUL
SPRE
OMBRIA

Domnului Profesor

Serghei Colosenco,
cu cele mai bune urări
de sărbători, de la

9 dec. 2010

ARTE PRESS
2004

CRĂCIUN

Ce trup poate să aibă o idee?
Ca-n veșnica poveste de Crăciun,
când în oglinzi de ape-nghetă tun
un gând, ca Dumnezeu într-o femeie.

Băltoace albe, fete-nsărcinate,
necunoscutul Tată nu apare,
și totul este rugă-n așteptare,
tăcere, noapte și singurătate.

E plin de-un nimeni care prinde carne
în ape și în aburii pe sticlă;
se cațără pe cer o stea de țiplă,
vestind că-nghetul are să se sfârșe,

și ghețurilor li se rupe apa,
sub nări de câini va aburi născutul,
pe un morman de frunze putrezite...

Irozii vin cu sabia și țeapa,
și nimeni nu-l acoperă cu scutul,
betoane, toate zările-s zidite.

București, 15 aprilie 2011

Dragă Domnule Serghei Colosenco,

În primul rând, vă rog să mă scuzați că nu
v-am răspuns în momentul când am primit primele
publicații trimise de dvs. Nu știu dacă omisiunea
asta poate fi scuzaată, totuși sper că o veți scuză,
având în vedere faptul că am avut între timp
probleme de sănătate: sotul meu s-a operat din
cauza unei afecțiuni destul de grave la ochi
(retina). Materialele trimise sunt deosebit
de interesante, eu și sotul meu suntem pasionați
de „Rebus”-urilor și ne-am bucurat foarte
mult că avem, datorită dvs, ocazia să împlinim
un util cu plăcutul.

Am primit azi și plicul cu cele două exemplare
din „Academia bărlădeană” și cu cele două
rebusuri cu părintii mei. Vă mulțumesc din
suflul că m-ați asociat și pe mine lor, și o
mare cinste, și este pentru prima oară când
mi se consacră în intimitate un „spatiu
enigmatic”!

Vă mulțumesc foarte mult, în numele
tuturor și vă doresc sănătate și toate
cele bune!

cu deosebit respect,
E. Isanos

ELISABETA ISANOS

AMUR

Domnului
ProfesorSerghei Colosenco,
un roman basarabean,
nu întâmplător scris de mine.
Cu deosebită stimă,

9 dec. 2010

ARTE PRESS
TIMIȘOARA
2006

Elisabeta Isanos

Poarta de Vest

AVENTURILE UNUI CETĂTEAN ROMÂN

Domnului Profesor

Serghei Colosenco,
binecunoscut literat și
enigmat,
cu deosebită prețuire
de la

9 dec. 2010

E. Isanos

ELISABETA ISANOS

URGIA PLĂPÂNZILOR

Domnului

Serghei Colosenco,
cu speranța că va „dezlega”
„enigma” plăpânzilor,
cu deosebită considerație,
de la
E. Isanos
april. 2011

VIATA ACADEMIEI

- urmare din pagina 2 -

Academia Bârlădeană, care a editat în anul 2015, în formulă anastatică, revistele înființate de personalitatea omagiată: *Răzeșul* și *Documente răzășești*, a participat în calitate de coorganizator, fiind reprezentată de Elena Monu, Simion Bogdănescu și Gheorghe Gherghe. Elena Monu a oferit tuturor premianților câte un exemplar din cele două volume menționate, iar poetul Simion Bogdănescu le-a dăruit, din creația sa, volumele „Corb alb și grâușor stafie” și „Valea, Poete!”.

Miercuri, 23 octombrie 2019, ora 17, Centrul Mihai Eminescu Bârlad, împreună cu Academia Bârlădeană, au organizat manifestarea „Gânduri despre profesorul Vasile Țugulea (1926-2017)”. Inițiativa i-a aparținut doamnei Geta Modiga, custodele Centrului, moderatoarea reuniunii. Au evocat personalitatea reputatului profesor, născut la Deleni, Vaslui și stabilit în Bârlad încă din primul an de profesorat: Elena Monu, Daniela Tamaș, Elena Popoiu, Constantin Constantinescu.

Miercuri, 6 noiembrie 2019, ora 10, în sala de lectură a Bibliotecii

Prezenți la manifestare: Elena Popoiu, Gelu Voicu Bichineț, Cristina Vizitiu, Mihaela Zanoschi, Teofil Zaharia, alături de...

...Gheorghe Pricop, Nina Cărbăbăț.

„Stroe S. Belloescu”, Asociația „Bună ziua, copii din România”, în parteneriat cu instituția gazdă și cu Academia Bârlădeană, au organizat masa rotundă cu tema „Importanța lecturii în formarea copiilor și tinerilor”, parte a proiectului „Creștem împreună citind”, cu deviza: „Un copil care citește va fi un adult care gândește”! Proiectul a avut ca țintă un număr de 200 de copii din comunele Băcani și Coroiești aflați, din motive economice, în risc de părăsire timpurie a școlii, și care au beneficiat de suport educațional în vederea incluziunii sociale și crearea unui mediu stimulativ pentru motivația de a citi. Remarcabil program îndeplinit de responsabilul proiectului, Teofil Zaharia. În dezbateră moderată de directoarea Bibliotecii, Cristina Vizitiu, au intervenit, din partea Academiei Bârlădene: Elena Popoiu, Nina Cărbăbăț, Simion Bogdănescu.

Sâmbătă, 16 noiembrie 2019, ora 11, Primăria, Consiliul Local

Bârlad și Academia Bârlădeană au invitat publicul bârlădean la

16 noiembrie, sala Primăriei. În prim-plan, în stânga imaginii: Elena Monu, Stela Blănaru, Simion Bogdănescu, Valeriu și Maria Stancu.

reuniunea omagială, „Scriitorul Alexandru Vlahuță, fiu al Bârladului”, în cadrul ciclului de manifestări dedicate, de-a lungul acestui an, împlinirii a 100 de ani de la trecerea scriitorului la cele veșnice. Programul a cuprins: proiectarea documentarului „Repere biografice vlahuțiene”, alcătuit și prezentat de Elena Monu. A urmat lansarea cărții Alexandru Vlahuță, *Poezii, florilegiu*,

Elena Monu în timpul expunerii „Repere biografice vlahuțiene”.

În centrul imaginii: primarul municipiului, av. Dumitru Boroș, Theodor și Lina Codreanu.

Imagine de ansamblu a participanților.
Se pot recunoaște cele două principale organizatoare...

ediție îngrijită și prefăcută de Simion Bogdănescu, care a prezentat publicului studiul „Poezia vlahuțiană, azi”. Alocuțiunile lui Theodor Codreanu și Valeriu Stancu au oferit celor prezenți informații și puncte de vedere deosebit de interesante asupra locului lui Vlahuță în istoria literaturii române. Prof. Gruia Novac a dat apoi citire mesajului transmis bărlădenilor de către reputatul istoric și critic literar Valeriu Râpeanu, editorul integralei Vlahuță, publicată în 1963-1964. Elena Popoiu a citit mesajul domnului C.D.Zeletin, președintele de onoare al Academiei Bârlădene, urmaș al lui Vlahuță în această calitate. A fost, de asemenea, prezentată publicului placheta *Alexandru Vlahuță* (2), alcătuită de cunoscutul autor enigmist Serghei Coloșenco.

Duminică, 17 noiembrie 2019, ora 11.30, Academia Bârlădeană a continuat tradiția cultivării memoriei lui A. Vlahuță *la el acasă*, prin participarea la

Poză de grup la monumentul scriitorului.

17 noiembrie, Școala gimnazială Pleșești: finalul simpozionului și spectacolului. În spatele elevilor-actori, adulții: Simion Bogdănescu, Elena Popoiu, Simona Constantinescu, Elena Monu, Dănuț Cojocar, primarul satului, Gabriela Plăcintă, inspector general al ISJ Vaslui, Luigi Grădinaru, directorul școlii.

La slujba oficiată de preotul Ciprian Aghergheloaie.

manifestările pregătite, împreună, de Primăria, Consiliul Local din satul Alexandru Vlahuță (fost Pleșești) și Școala gimnazială purtându-i numele. În prima parte a evenimentului desfășurat în incinta școlii, un public numeros, format din profesori, părinți, elevi, a urmărit simpozionul dedicat scriitorului omagiat, deschis de prof. Simona Constantinescu, autoarea unui interesant film documentar și biografic. Au continuat expunerile: Elena Monu, care s-a referit la colaborarea dintre Academia Bârlădeană, autoritățile și locuitorii satului în întreținerea memoriei scriitorului; Simion Bogdănescu a prezentat volumul de poezii lansat în ajun la Bârlad, iar Elena Popoiu a vorbit despre revistele Societății noastre pe anul 2019 având ca generic: „Anul Vlahuță la Academia

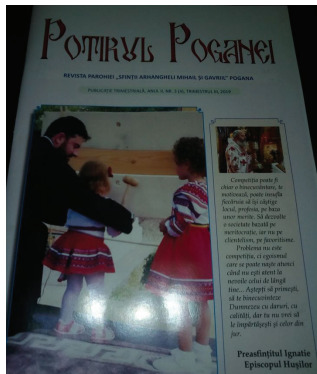

Omagiu la statuie adus de trei „academicieni” bărlădeni: Elena Monu, Simion Bogdănescu, Elena Popoiu.

Bârlădeană”. Încheiat cu un spectacol artistic antrenând copii de toate vârstele, evenimentul a evidențiat eforturile meritorii ale primarului Dănuț Cojocar, ale directorului școlii, Luigi Grădinaru, și ale tuturor cadrelor didactice. Partea a doua a „Zilei Vlahuță” a cuprins, ca de fiecare dată, cuvenita pomenire a scriitorului, pe locul casei natale, unde se înalță, din anul 1958, un monument

impunător realizat de o sculptoriță, (E?) Dimitriu. Slujba a fost oficiată de pr. Ciprian Aghergheloiaie.

Joi, 21 noiembrie, ora 14, în Biserica Sfinții Mihail și Gavril din satul Pogana, după încheierea slujbei de Ovidenie, pr. Ciprian Tacu i-a invitat pe enoriași la un moment cultural: lansarea nr. 4 al revistei „Potirul Poganei”, inițiată și coordonată de preotul paroh, redactori fiind profesorii Mitrița Galben și Dorina Stoica. A colaborat la fiecare din cele patru numere Elena Monu, care a reprezentat, și de această dată, împreună cu Cezar Crăescu, Academia Bârlădeană.

Lansarea revistei „Potirul Poganei”: Cezar Crăescu, Mitrița Galben - redactor, Elena Monu - colaborator, pr. Ciprian Tacu - inițiator al revistei.

Vineri, 29 noiembrie 2019, Biblioteca din comuna Ivești, prin prof. Mariana Cazan, a organizat un eveniment istorico-literar dedicat Zilei Naționale a României. Continuând colaborarea cu instituțiile comunei, Academia Bârlădeană a fost prezentă la eveniment prin Elena Monu, care a prezentat expunerea „Bârladul în anii primului Război Mondial”. Cu acest prilej, instituția noastră a făcut o nouă donație de carte pentru elevii școlii din Ivești. Parte a acestei donații provine din biblioteca Aurel Ionescu-Moșet, cunoscut medic bârlădean, unul dintre membrii prestigioși ai Academiei Bârlădene.

Sâmbătă, 30 noiembrie 2019, aflată la Iași, în vizită de lucru la Editura Junimea, Elena Monu s-a întâlnit cu domnul Emil Hurezeanu, ambasadorul României în Germania, însoțit de Lucian Vasiliu, directorul Editurii. Convorbirea, care a durat aproape trei ore, s-a centrat pe informațiile prezentate de doamna Elena Monu cu privire la personalități bârlădene de valoare națională, de la Alexandru Vlahuță, la diplomații de origine bârlădeană:

Un Ambasador și-un Președinte - Emil Hurezeanu și Elena Monu

Un trio de forță: Emil Hurezeanu, Elena Monu, Lucian Vasiliu.

Grigore Gafencu – descendent, prin mama, Raluca, din cunoscuta familie de boieri Kostaki – și Theodor Gh. Emandi – ambasadorul Regatului României, în perioada interbelică, la Belgrad și la Praga. Elena Monu i-a dăruit domnului Hurezeanu cărți scoase de Academia Bârlădeană în acest an: florilegiul *Poezii* de Alexandru Vlahuță și volumul în curs de apariție, V. Voiculescu, *Amintiri despre Vlahuță*. I-a oferit, de asemenea, cartea Elenei Th. Emandi, *Din anii de durere*, editată la Junimea, tot în acest an. Argumentele pledoariei Elenei Monu despre ținutul Bârladului l-au convins pe cunoscutul diplomat, scriitor și publicist să accepte cu real interes invitația de a veni în orașul nostru, la „Zilele Culturale ale

Bârladului” din mai 2020.

Duminică, 1 Decembrie 2019,
orele 11, în Aula Bibliotecii Centrale

ORGANIZATORI PRINCIPALI:
DESCENDENȚII FAMILIEI NEGRUZZI

Premiile Naționale Negruzzi
– 200 de ani de familie exemplară –
ediția a IV-a

Aula Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu”
Duminică, 1 Decembrie 2019, orele 11:00 - 13:00

Invitați speciali:
Ambasador EMIL HUREZEANU (Germania)
Academician IOAN-AUREL POP (Cluj-Napoca)
Academician VICTOR SPINEI
Compozitor EUGEN DOGA (Chișinău)
Profesor universitar GHEORGHE DUȚĂ
Academician VIOREL BARBU
Academician ȘTEFAN AFLOROEI

Consiliul de onoare:
Dana KONYA-PETRIȘOR (Paris) și Matei FOTIADÉ (București)
– reprezentanți ai Familiei Negruzzi –
Elvira SOROHAN, AL. CALINESCU,
notar GABRIELA LUNGU și ing. Vasile LUNGU (Domenile Hermezia),
Ioan MILICĂ, Lucian DAN TEODOROVICI,
Lucian VASILIU

Semnle editoriale junimiste:
• Cassian MARIA SPIRIDON – *Iacob Negruzzi la „Conversări literare”*,
Editura Junimea, Colecția Colocinilia
• Revista *SCRIPTOR*, an V, nr. 11-12/ 2019

Moderatori/ prezentatori:
Vasile ARHIRE (TVR Iași)
Petronela COTEA MIHAI (Radio Iași)

Premiile vor fi înmânate de primarul Iașilor, Mihai CHIRICA
Intră cine vrea, rămâne cine citește!

Universitare „Mihai Eminescu” din Iași, s-a desfășurat a IV-a ediție a Premiilor Naționale Negruzzi, aflate anul acesta sub genericul „200 de ani de familie exemplară”. Instituțiile organizatoare: Societatea și Editura Junimea, B.C.U. „Mihai

Eminescu”, TVR Iași. A fost prezentă, ca la fiecare ediție, doamna Dana Konya-Petrișor, stră-strănepoata scriitorului omagiat. A avut loc ceremonia de decernare a Premiilor Naționale Negruzzi, următoarelor personalități: ambasador Emil Hurezeanu, Acad. Ioan-Aurel Pop, Președintele Academiei Române, compozitor Eugen Doga, Acad. Viorel Barbu. Cu acest prilej, într-o convorbire cu prof. univ. dr. Victor Spinei, vice-președinte al Academiei, Elena Monu i-a adus la cunoștință intenția Societății noastre de a face demersuri oficiale, prin elaborarea unui memoriu către Academia Română, în vederea reintroducerii scriitorului Alexandru Vlahuță în programele și manualele școlare. În aceeași împrejurare, Elena Monu s-a întreținut cu Acad. Viorel Barbu, nepotul regretatului profesor bârlădean Vasile Țugulea, la ideea și insistența căruia, în aprilie 2017, matematicianul de recunoaștere internațională a conferențiat în urbea noastră, în Aula Colegiului Național „Gh. Roșca Codreanu” și la Academia Bârlădeană.

Miercuri, 11 decembrie 2019, la Iași, în Sala „Bogdan Petriceicu Hasdeu” a B.C.U. „Mihai Eminescu”, la propunerea Societății și Editurii Junimea, în cadrul manifestării organizate de Clubul Junimea Scriptor, s-a desfășurat ceremonia atribuirii titlului de **Cetățean de Onoare al Bârladului** următoarelor personalități: **Simion Bogdănescu/ Ioan Puflea, Dragoș Pătrașcu, Lucian Vasiliu**. Invitați speciali: primarii municipiilor, Mihai Chirica (Iași), Dumitru Boroș (Bârlad) și Elena Monu, președinte al Academiei Bârlădene și al Comisiei de Cultură.

Simion
Bogdănescu

Lucian
Vasiliu

Dragoș
Pătrașcu

Imagine din Aula Bibliotecii
„Mihai Eminescu” din Iași

IN MEMORIAM

Aflăm cu durere vestea încetării din viață a doamnei profesoare **LUCIA BLĂNARU**. S-a întâmplat în dimineața zilei de 11 decembrie. Peste doar câteva zile, familia și prietenii urmau să o sărbătorească de ziua onomastică, ziua de naștere și aniversarea căsătoriei...

Doamna cu nume de lumină, cu cel mai cald, mai curat și mai frumos cuvânt rostit în limba noastră, l-a oferit, cu generozitatea ce i-a fost hărăzită, fiecăruia din copiii pe care i-a învățat, în decenii de muncă la catedră, să descopere tainele limbii și literelor române. Și mai avea Lucia Blănaru, în spiritul generației căreia îi aparținea, cultul, în seriozitate și fidelitate, al prieteniei și al relației de cuplu durabilă.

Era membră cu vechime a Academiei Bârlădene.
Dumnezeu să-i odihnească sufletul frumos!

PERPETUAREA ÎN POSTERITATE A LUI ALEXANDRU VLAHUȚĂ

Septembrie 1924:

Dezvelirea statuii lui Alexandru Vlahuță, realizată în bronz de sculptorul I. Dimitriu-Bârlad și înălțată în Grădina Publică, la inițiativa Academiei Bârlădene și a Ligii pentru Drepturile și Datoriile Femeii.

Domnul C. D. Zeletin i-a identificat în imagine pe:

1. Avocatul Ion Dorin;
2. Ion Iacomi;
3. Poetul George Ponetti;
4. Andrei Ionescu - viitor ministru al Propagandei;
5. Poetul Emil Maur;
6. Poetul Virgil Duiculescu;
7. Petre Danelatos;
8. Maria Giurgea, marea actriță;
9. Ion Palodă (Dr. Isac Veinfeld);
10. Poetul G. Tutoveanu;
11. Poetul George Pallady;
12. Prof. Vasile Bădăraș;
13. Alexandru Tutoveanu (Andi);
14. Doamna Luchia Nichifor.

A fost de față la inaugurare și poetul Ion Minulescu, care se plimba pe aleile grădinii când s-a făcut fotografia.

www.academiabarladeana.ro/ e-mail: academic@academiabarladeana.ro

Academia Bârlădeană

Revistă editată de Societatea literar-culturală Academia Bârlădeană.

Anul XXV, nr. 4(77), decembrie 2019, Bârlad, Bd. Republicii nr. 235.

Cont: RO10RNCB0260003275640001 - BCR Bârlad.

Colectivul redacțional: Serghei Coloșenco (redactor-șef), Ritta Mintiade, Elena Popoiu, Simion Bogdănescu, Bogdan Artene, Florian Pricop, Constantin Romete.

Consultant: C. D. Zeletin.

Fotografii: Cezar Crăescu, Barlad Online www.b-o.ro

Responsabili de număr: Elena Popoiu și Serghei Coloșenco.

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad (Tel./Fax: 0335 425302)

ISSN: 1584-8361

Număr apărut cu sprijinul membrilor Academiei Bârlădene